

ZA OBZOR

12 | Bible –
jedinečná
kniha,
která
přežila
staletí

34 | Výjimečný
svět
introvertů

Irena Kalhousová

KOUZLO *i* TÍHA VÝJIMEČNOSTI

64 STRAN

Otevřený rozhovor s významnou českou odbornicí na Izrael a Blízký východ o minulosti i současnosti tohoto těžce zkoušeného regionu.

4 ROZHOVORY

hledání2

Sledujte online
na HopeTV.cz --->

Nová řada

dokumentárního

seriálu Hledání.

Minová pole, deštné pralesy

a kumránské jeskyně

vydávají svá svědectví!

Uvidíte nezvratné důkazy

o tom, že náš svět

čeká převratná událost.

Jeho příchod

je

~~byl~~ teprve začátek...



HopeTV

MAGAZÍN ZA OBZOREM – 2025

Vydala Církev adventistů sedmého dne, Londýnská 623/30, 120 00 Praha 2. Vydání první, 2025.

Odpovědný redaktor Vítězslav Chán. Grafická úprava Robert Prokopec.

Jazyková redakce Marie Koukolová, Eva Bělíčková.

Fotografie Freepik.com, Wikipedia, sora.chatgpt.com a archiv. Fotografie na titulní stránce E. Miškej.

Tisk Artron, s. r. o., Boskovice. ISBN 978-80-88026-65-5



BLÍZKÝ VÝCHOD: *Místo, kde* **VĚTY** **NEKONČÍ** **TEČKOU**



Irena Kalhousová je výraznou osobností české akademické i veřejné debaty o Izraeli a Blízkém východě. Původně se rozhodla vydat na hudební dráhu, brzy si ale uvědomila, že ji více než lesní roh zajímá svět politiky a mezinárodních vztahů. Už od doby dospívání ji fascinovalo dění na Blízkém východě a postupně se začala nořit do příběhu Izraele – země, která jí byla osobně i historicky blízká, přestože se rodinná paměť o tom zmiňovala spíše jen okrajově.



Vystudovala politologii na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě, evropská studia na Cambridge a doktorát získala na London School of Economics. Působila v izraelských i evropských výzkumných institucích a dnes vede Herzlovo centrum izraelských studií při Univerzitě Karlově. Její myšlení je ceněno pro nadhled i schopnost pojmenovat složitě věci jednoduše, bez ideologických klapků na očích.

Vaše profesní dráha je v českém prostředí poměrně výjimečná. Co vás přivedlo k zájmu o Blízký východ a konkrétně Izrael?

Myslím, že do určité míry náhoda. Moje kariéra měla původně směřovat k hudbě, ale zhruba v polovině studia na Pražské konzervatoři mi došlo, že nechci být profesionální hudebnice. Jsem dítě sametové revoluce, do školy jsem chodila kousek od Národní třídy. Už od deseti let jsem se hodně zajímala o politiku a nevím proč, ale vlastně jsem se začala zajímat také o to, co se děje mezi Izraelci a Palestinci. Možná i v souvislosti s tím, že probíhal mírový proces a hodně se o tom mluvilo.



PŘIHLÁSILA JSEM SE NA NĚKOLIK NEJLEPŠÍCH UNIVERZIT V AMERICE, ALE NA ŽÁDNOU MĚ NEPŘIJALI. NAKONEC JSEM ODJELA STUDOVAT DO IZRAELE.

Vy ale máte i osobní vazby na Izrael, že?

Věděla jsem, ale bylo to hodně vágní, že babička s dědou prožili válku v Palestině, respektive babička, protože děda brzy narukoval do československé jednotky v britské armádě zformované v Palestině a postupně se vracel zpátky do Evropy. Babička s dědou občas o Palestině mluvili, ale nemyslím, že to byl úplně ten hlavní důvod.

Váš původ vás tedy v té době nezajímal?

Ale ano, byla to doba, kdy jsem objevovala své židovské kořeny. Vyrůstala jsem v rodině, kde se o židovství během komunismu mluvilo jen minimálně, a brzy po revoluci jsem začala hodně číst o holocaustu a později i knížky o Izraeli. Ale ani to, řekla bych, nebylo určující.

A jak tedy došlo k tomu, že jste se Blízkému východu začala aktivně věnovat?

Už během studia na konzervatoři jsem se rozhodla, že po maturitě půjdu studovat na vysokou školu, ale ne hudbu. Přihlásila jsem





se na několik nejlepších univerzit v Americe, ale na žádnou mě nepřijali. Hledala jsem proto dál a nabízel se Izrael, kam jsem nakonec odjela.

Zmínila jste babičku s dědou v Palestině. Mohla byste jejich příběh a tím i vaše kořeny trochu přiblížit?

Pocházeli z Evropy, narodili se oba v Maďarsku a před samotnou válkou žili na Slovensku. Situace v Maďarsku se totiž pro Židy začala horšit dříve než jinde v Evropě. Do Palestiny pak odešli dost na poslední chvíli. Vlastně mne překvapuje, že odešli, protože jak jsem je poznala, speciálně dědečka, tak to byl člověk, který byl spíš takový konzervativní, miloval středoevropskou přírodu. Zpravidla si nevybíral riskování či nejistotu.

Ale nějak pochopili, že situace v Evropě nebude pro Židy dobrá, a odešli.

V Palestině pak zůstali i po válce?

Ne, děda už v Evropě byl a babička se vrátila v roce 1946. Trvalo jí to několik měsíců, protože po válce byl asi všude dost chaos a nebylo jednoduché cestovat. Následně se rozhodli, že zůstanou v české části Československa. Žel, dneska už je pozdě, ale v době, kdy to šlo, jsem se jich pořádně neptala, proč se tak rozhodli. Ale oba rychle našli práci a nakonec to byly právě Čechy, kde zapustili kořeny.

To vaše znovuoobjevování židovských kořenů znamená, že vaše rodinná vazba na judaismus se v mezičase přerušila?

Já si dokonce nemyslím, že babička s dědou byli nějak náboženští. Děda určitě ne, ten byl vysloveně antináboženský. Výchova mé maminky a jejich dvou sester byla co možná nejvíc ve stylu – nevyčítat. Bylo to

samozřejmě způsobené i tou realitou komunistického Československa v 50. letech, kdy být jiný, navíc Žid, a být člověkem, který sloužil na západní frontě, si koledovalo o problém. Myslím, že se snažili co nejvíc splynout s prostředím a vychovávat dcery, aniž by jim o té jinakosti nějak příliš říkali. Máma vyprávěla, že si vymýšleli, jak budou slavit Vánoce či Velikonoce, protože ta tradice v rodině nebyla.

Vnímáte vaši cestu od nástupu na Hebrejskou univerzitu v Jeruzalémě po založení Herzlova centra izraelských studií v Praze jako hledání vlastní identity?

Myslím, že skoro všichni hledáme vlastní identitu po celý život. Izrael mě určitě moc ovlivnil, co se týče židovské identity, protože když se člověk ocitne v židovském státě, kde se slaví židovské svátky, šabat, košer, tak se rychle učí za pochodu. Vlastně se mi líbilo, že jsem k judaismu přišla skrz to žité židovství v Izraeli. Zároveň jsem měla možnost tu židovskou tradici prožívat i mimo náboženství, což je někdy těžké, obzvlášť mimo Izrael.



MYSLÍM, ŽE
SKORO VŠICHNI
HLEDÁME VLASTNÍ
IDENTITU PO CELÝ
ŽIVOT. IZRAEL MĚ
V TOMTO OHLEDU
URČITĚ VELMI
OVLIVNIL.



Jaký je tedy váš vztah k náboženství?

Nepovažuji se za náboženského člověka, pro mě je židovství hodně spojené s kulturou a tradicí, která je samozřejmě spojená s náboženstvím, ovšem nejen s ním. Nemůžu ale říct, že jsem antináboženský člověk, to rozhodně ne. A vlastně mě ta židovská náboženská tradice nějakým způsobem oslovuje, ale neoslovuje mě jako člověka věřícího. Spíše jako nějaká hodně zajímavá intelektuální tradice.

Zároveň mám problém s tím, jak náboženství začíná pronikat do veřejného prostoru, a není to jenom v Izraeli, kde to bylo vždycky, ale vidíme to v dalších částech světa – v USA či některých evropských zemích. Přejde mi to velmi problematické, protože víme, že když se to začne dít, tak je to vždy na úkor jiných hodnot – práv žen, menšin – a to je něco, z čeho mám obavu.

Je pro vás důležité v rámci poznávání toho regionu i studium „svatých židovských textů“?

Ne, židovské náboženské texty jsem nikdy nijak soustavně nestudovala, ale kdybych ty texty znala lépe, byla bych radši. Mé vědecké zaměření je současný Izrael, politologie a mezinárodní vztahy. Je pravdou, že se Izrael odkazuje na svoji dávnou historii a politici čím dál víc používají různé biblické

analogie, tak se s tím setkávám, ale součástí mého studia to není.

**Máte dojem, že jste objektivní a neza-
ujatá, nebo i jako expertka se necháte
něčím ovlivnit a můžete to interpreto-
vat zaujatě?**

Myslím, že v sociálních ani v humanitních vědách neexistuje nezajatost a objektivita, a vlastně nevím, jestli na sto procent existuje v přírodních vědách... Spíš jde o to, co s tou svou zaujatostí dělat.

Co s ní má tedy člověk podle vás dělat?

Je potřeba si uvědomit, že člověk má nějaké preference, předsudky, ale musí být schopen si připouštět i pohledy, s nimiž nesouhlasí, nebo vnímat pocity, názory a pohledy stran nebo lidí, ke kterým má dál. Myslím si, že když je člověk akademik, je to přímo povinností – může klást normativní otázky, ale odpověď musí být opřena o co možná nejvíce objektivní kritéria. Je to boj každého z nás, protože jsme lidi. Museli bychom být stroji, abychom byli schopni odseknout se od myšlenek, které nás ovlivňují, ve kterých jsme vyrostli a tak dále. Ale akademici by neměli být současně aktivisté. Tyto dvě role nejdou dohromady a jejich aktivistické výstupy, myslím si, oslabují pozici akademie.

**Všímáte si reakcí lidí, kteří vás někdy
označují za fanouška té, či oné strany?**

Všímám si, jaké reakce některé výroky vyvolávají. Ne že bych se tím úplně zabývala, takže zdaleka všechny reakce neznám, ale vidím, jak si do mě mnozí projektují své vlastní názory na svět. Na jedné straně mě kritizují nekritičtí milovníci Izraele, často



ČLOVĚK MÁ NĚJAKÉ
PREFERENCE. MUSÍ
BÝT ALE SCHOPEN
PROMÝŠLET
A VNÍMAT
POHLEDY, POCITY
A NÁZORY, S NIMIŽ
NESOUHLASÍ NEBO
JSOU MU VZDÁLENÉ.

lidé s židovskými kořeny, že jsem proti jeho vládě moc kritická a nechápu, s jakým zlem Izrael bojuje. A na druhé straně, řekněme levicový, progresivní tábor, mě zas obviňuje z papouškování proizraelské propagandy a z podpory genocidy. Je to nepříjemné a někdy s těmi lidmi vedu v hlavě polemiku, ale spíše se to snažím ignorovat, protože ať na téma Izraele a konfliktu s Palestinci řeknete cokoli, vždy hodně lidí naštete.

**No ale i na základě vašeho původu se
automaticky nabízí otázka, jestli ne-
jste přirozeně více na straně Izraele
a judaismu?**

To musí posoudit někdo jiný. Samozřejmě vycházím z nějaké vlastní, rodinné historie. Byla jsem výrazně ovlivněna tím, že jsem formativní roky svého života strávila v Izraeli a rozumím mu mnohem víc než arabskému světu. I ve svém akademickém výzkumu se zaměřuji na domácí a zahraniční politiku Izraele, nikoliv Palestiny. I proto je to právě Izrael, o kterém ve svých veřejných vystoupeních mluvím nejčastěji a nepředstírám, že jsem expertkou na vše.

V čem je podle vás izraelská společnost výjimečná? Kulturně, historicky, politicky...

Ten příběh je určitě zajímavý tím, že došlo ke znovuobnovení státu, který existoval před tisíci lety. Izrael je příběhem o tom, jak se utlačovaná menšina rozhodne k návratu z exilu domů, kde znovu vybuduje stát. Není to ale zdaleka bezproblémové – po dva tisíce let žili Židé jako menšina mezi více či méně přátelským většinovým obyvatelstvem. Ale náhle jsou to oni, kdo vládnou, a v mnoha otázkách nevědí přesně jak. Myslím, že je výjimečné i to, jak je Izrael nesmírně multikulturním státem. Neznám příliš zemí, kde by lidé byli tak strašně rozdílní. Ano, mají tam to jedno pojítko, že jsou to Židé, ale ty rozdíly mezi nimi jsou obrovské. Navíc 20 procent populace je nežidovská, což přináší i velké problémy. Ale nemyslím, že je ten příběh nějak naprosto výjimečný. Můžeme se podívat na dějiny USA a najdeme tam určité paralely – možná i proto jsou si ty země tak blízké.

Spíše jsem mířil k samotné židovské identitě, kterou odvozují z Tóry či pojímů jako „Zaslíbená země“ a podobně. Je v jejich identitě stále cítit tento náboženský, prehistorický, či snad až mytologický rozměr?

Židé znají příběhy Bible. Historie židovského národa a jeho vazba na Svatou zemi, to je základ židovské kolektivní identity. Bez tohoto příběhu by bylo těžké nějak vysvětlit a obhájit, že židovský stát musí být právě

tam, kde se ho sionisté rozhodli znovu vybudovat. Je tak součástí i izraelské národní identity, toho národního mýtu, ale jinak, myslím, že ta židovská vyvolenost, na kterou narážíte – to je svým způsobem úděl. Je to vlastně velká zodpovědnost, mnohem víc povinností právě vůči Bohu. To není, že by se většina Židů či Izraelců považovala za lepší nebo chytřejší lidi – to je nějaká interpretace, která má často antisemitský podtext – ale je to naopak větší zodpovědnost v různých náboženských povinnostech. I když nejen těch. Takhle, aspoň myslím, že je to vnímáno. Zároveň si nemyslím, že to je něco, co by Izraelce nějak zásadně každodenně trápilo.

Posunu to dále. Jsou tam ještě dnes vidět nějaké vzorce chování, jež někteří pozorují ve Starém zákoně – určitá pomstychtivost, odplata, povýšenost, podle některých kritiků možná i touha po čistotě vlastního etnika?

Jestli v sobě mají Židé geneticky nějaký pocit nadřazenosti a pomstychtivosti? Já bych byla strašně opatrná s „genetickými“ charakteristikami jakéhokoli národa. Říká se



tomu rasismus. Každopádně mnozí rabíni akcentovali, že židovská cesta není cestou boje, ale cestou intelektu. Nejlepší a nejchytřejší chodili studovat, nikoli bojovat, což se pak Židům po dvě tisíciletí vyčítal, a dokonce si to hlavně po holocaustu vyčítali i sami. Myslím, že vlastně určitá odpověď moderního Izraele je to otočit – ukázat, že se Židé umějí i bránit. Když pak vznikl stát Izrael, vznikl vlastně „nový Žid“, který je silný, který neohne hřbet, který – teď to přeženu – nepůjde jako ovce na porážku. Je tam tendence vymezit se proti té dlouhé době, kdy nepoužívali fyzickou sílu. A že je někdy síla používána nadměrně, o tom nepochybují.

Budu citovat blízkovýchodního zpravodaje České televize Davida Borka z pořadu Interview ČT24 z 9. října 2023 – to bylo dva dny po palestinském útoku Hamásu na Izrael: „Když se bavíme o útocích Izraele na Gazu, tohle ještě pořád nesplňuje to, co Izrael jednak sám



pocituje jako nutnou odvetu, a jednak to, co prostředí – to velmi nelítostné, takové darwinistické prostředí Blízkého východu – od Izraele vyžaduje. „Protože pokud jsi dostal takovou ránu, musíš vrátit takovou ránu i s úroky.“ A dále Borek ve vysílání připomněl aforismus jednoho z izraelských vládních představitelů: „My nejsme křesťané, my jsme židé, my nenastavujeme druhou tvář jako křesťané.“ Pochopí člověk z Česka, nebo i člověk ze Západu, ten konflikt, když se možná jedná do určité míry o válku náboženství?

Ten konflikt je samozřejmě nábožensky zabarvený, ale primárně je to konflikt nacionalistický. Je to konflikt dvou národů o stejnou půdu, o stejné území. Náboženství tam ale samozřejmě proniká. Koneckonců Hamás je islamistická organizace, která říjen 2023 prezentovala jako pokus o dobytí Jeruzaléma. Také v izraelském narativu – čím dál tím víc – slyšíme náboženské paralely a srovnání Palestinců s nějakými biblickými



MNOZÍ RABÍNI
ZDŮRAŽŇOVALI, ŽE
ŽIDOVSKÁ CESTA
NENÍ CESTOU
BOJE, ALE CESTOU
INTEKTU.
NEJLEPŠÍ
A NEJCHYTŘEJŠÍ
CHODILI
STUDOVAT, NIKOLI
BOJOVAT.



nepráteli, což je relativně nové. Takže určitě tam hraje ten náboženský prvek roli, ale primárně je to izraelsko-palestinský konflikt, a ten je jednoduše nacionalistický. Myslím si ale, že Evropané jsou schopní rozumět obojímu, protože my jsme si tím také prošli, jen Blízký východ je v jiné fázi a zažívá to teď. My jsme se tady kvůli náboženství vybíjeli staletí a kvůli nacionalismu jsme se málem zlikvidovali – takže bychom na to neměli nahlížet shora a neměli bychom zase tak moc moralizovat.

Je pro běžného člověka – nemyslím experty nebo lidi, kteří se problematikou Blízkého východu do hloubky zabývají – možné tomu tématu komplexně porozumět?

Já si myslím, že žádnému tématu není možné komplexně rozumět. Prostě těch informací je tolik a toho, co by měl člověk znát, je strašně moc. Je dobré si uvědomit, že to téma je složité, není černobílé a není možné ho pochopit skrz sérii krátkých klipů na



PROBLÉMEM
DNEŠKA NENÍ
NEDOSTATEK
INFORMACÍ, ALE
SPÍŠE JEJICH
PŘEBYTEK.

Instagramu nebo Telegramu. Je potřeba k tomu přistupovat s určitou pokorou a uvědomit si, že to je příběh, který se táhne po mnoho tisíc let – a je dobré se pokusit ten příběh nejdřív aspoň do nějaké hloubky poznat, než člověk bude prezentovat jasný názor. A nejde o to najít si za každou stranu favorita, ale spíše chápat pohnutky hlavních aktérů.

Jak tomu pomáhají, nebo naopak nepomáhají česká nebo i západní média?

Dnes není problém nedostatek informací, ale jejich přebytek, a nikdo moc neví, kde je ten autoritativní názor. Je spousta lidí, kteří jsou takzvaní opinion makers – lidé s názory – ale těžko se hledá, co jsou fakta. Problém je podle mě zavalení veřejného prostoru příliš mnoha informacemi, které jsou často buď fakticky mimo, nebo jsou strašně moc hodnotově zabarvené. Velká média by pak měla představovat co možná nejširší paletu názorů, nicméně formát „pro a proti“ podle mě není v tomto případě vhodný. Jistě, divácky je zajímavější vidět bitvu názorů, ale často to místo analýzy nabízí přestřelku mezi dvěma extrémními póly.

Několikrát jsem od vás slyšel větu: „Nemůjím věštit budoucnost.“ Nechci pohled na to, jak ty vztahy skončí, ale existuje podle vás nějaké spravedlivé a vhodné řešení pro izraelsko-palestinský konflikt?

Já nevím... spíše pragmatické, řekla bych. Ale já pořád naivně věřím, že dvoustátní řešení je správné řešení. Naopak nevěřím v jedностátní řešení. Myslím si, že rozdíly mezi Izraelci a Palestinci jsou příliš velké, aby mohli sdílet jeden stát, byť jen v nějaké federativní podobě. Palestinci nepřestanou existovat a jejich vůle po sebeurčení také ne. To samé je potřeba říct o Izraeli – Izrael prostě nezmizí. Je potřeba tuto realitu přijmout a podle toho se zařídit.

Ovšem útok Hamásu z října 2023 dal Izraeli – obzvlášť této vládě, která je velmi extrémní a velmi mesiánská – silný argument, že dvoustátní řešení není možné. Navíc vytvořil podmínky, kdy vůbec nevíme, jak Gaza nakonec bude vypadat, čímž vzbudil v extrémistických kruzích v Izraeli – které opravdu sílí – naději, že je vlastně možné se Palestinců zbavit.



Dá se tedy říct, že Hamás nepočítal s tou reakcí Izraele, tak jak jsme ji viděli po 7. říjnu 2023?

Já myslím, že Hamás nečekal, že ta válka bude takhle masivní, že bude takhle dlouhá, že bude takhle nekompromisní. Nečekal, že v Americe bude vládnout prezident, který přijde s plánem na rekonstrukci Gazy bez Palestinců, čímž dá extrémistům v izraelském kabinetě na stůl plán, o němž se jim ani nesnilo. Oni dříve nemluvili o Gaze bez Gazanů. Mluvili o okupaci Gazy, o návratu osadníků, ale ne o tom, že Gaza bude bez palestinských obyvatel. A pak přijde Donald Trump a tuto možnost jim vlastně nabídne. Těžko říct, jestli to měl Trump jakkoli promyšlené – myslím, že nikoli – ale najednou je to na stole jako reálná alternativa. A část izraelské společnosti, která je hluboce traumatizovaná událostmi ze 7. října 2023, na to slyší.

Pokud by vznikl palestinský stát – kde jsou přednosti, a kde rizika tohoto politického útvaru?

Teď hodně spekulujeme, protože nevíme, jestli by to bylo v těch Clintonových parametrech z roku 2000. To znamená, že palestinský stát by vznikl na území celého Západního břehu, s nějakou výměnou území za místa, kde jsou dnes ty největší židovské... už nemluvme o osadách, ale o městech. A Clintonovy parametry počítaly s celou Gazou – tam nikdy nebyl rozpor, až do 7. října 2023. Je samozřejmě otázka, jak by



IZRAELCI JSOU
VELICE PODNIKAVÍ
A JSOU VELCI
OPTIMISTÉ,
PŘESTOŽE
ŽIVOT V JEJICH
PODMÍNKÁCH JE
NESMÍRNĚ SLOŽITÝ.

se vyřešil status Jeruzaléma, a hlavně Chrámové hory. To je téma, kvůli němuž minulá jednání z velké části krachla.

A jaká jsou rizika? Že ten stát nikdy nevznikne a Izrael bude okupovat palestinská území, na nichž bude platit dvojnásobek metr pro izraelské a palestinské obyvatele a kde bude posilovat židovský a palestinský extrémismus, který bude ohrožovat stabilitu samotného Izraele a vlastně i celého regionu. Nebo že vznikne, ale bude představovat obrovské bezpečnostní riziko pro Izrael. Že to bude stát nestabilní, možná nacionalistická nebo náboženská diktatura. Že to bude stát, který nebude schopen zajistit bezpečí, pořádek, prosperitu. A bude to útvar dávající velký prostor těm, kteří budou usilovat o Palestinu s územím „od řeky k moři“, tedy na úkor Izraele, a budou ochotní o to násilně bojovat. Ale to je riziko i teď.

A nějaké přednosti?

Snad by se uspokojily ambice Palestinců po vlastním státě, a naopak by to přispělo k určité umírněnosti. A potenciálně by jednou mohl vzniknout normální vztah mezi dvěma státy, ne vztah, který definuje to, že Izrael

je okupant a oni jsou okupovaní. Možná by pak k sobě přistupovali jako dva sousedé, pro které je výhodné spíš spolupracovat. Oni stejně budou ekonomicky pravděpodobně dost propojeni. Palestinská ekonomika nemá moc možností. Může být napojená na Jordánsko, ale to je ekonomicky nesmírně slabé. Takže ta vazba na izraelskou ekonomiku tam nějaká bude. A naopak, izraelská ekonomika profituje z levnější pracovní síly v Palestině.

Změnila jste na něco názor v rámci toho konfliktu za poslední rok a půl? Překvapilo vás něco?

Mě překvapila a současně trápí míra brutality na obou stranách. Ten konflikt nikdy nebyl hezký a vztahy byly složité. Někdo by řekl, že tam byla nenávisť, ale myslím, že nebyla zdaleka v takové míře, jako je teď. Dehumanizace na obou stranách je strašně velká a já tomu rozumím a do určité míry to chápu. Po 7. říjnu je pro Izraelce těžké mít racionální pohled na Palestince a konkrétně na Gazu. Pro Gazany je zase Izrael ten, kdo jim způsobil obrovskou bolest a utrpení.

Děsí mě i to, že spousta toho, co Izrael udělal v rámci té odvety, je ovlivněné tím, jakou má vládu. Kdyby vládla neextrémistická koalice, možná by ta situace dnes vypadala jinak. Ta první reakce by byla



pravděpodobně stejná, ale válka by nebyla vedena tímto způsobem, a hlavně ne takhle dlouho, bez jasného cíle. Byl by nějaký plán „na den poté“, ale izraelský premiér Benjamin Netanjahu žádný takový nepředstavil. Až přišel Donald Trump s naprosto dystopickým plánem na riviéru v Gaze – a Netanjahu to přijal. Myslím, že ta válka bude mít pro Izrael obrovský dopad. Nevím, jestli to přirovnat k americkému Vietnamu – ale bude to trauma, které si ponesou vojáci i celá společnost. Protože to, co se dělo, je zdokumentováno. Za 10–20 let budou vznikat filmy, knihy, historické studie, které budou těžké pro Izraelce číst a vidět, a bude potřeba se k tomu postavit čelem a zahájit nějaký proces smíření, jehož součástí bude muset být uznání viny a odpovědnosti za to, co se v Gaze stalo.

Existuje něco, co by se Evropa mohla od Izraele naučit?

Ale určitě – třeba to, že Izraelci jsou strašně podnikaví. Jsou vlastně hrozní optimisté, přestože ten život tam je složitý, často nebezpečný a velmi drahý. Když se podíváte na žebříčky spokojenosti a štěstí, Izraelci jsou výrazně nahoře, zatímco my, žijící v evropském blahobytu a relativní bezpečnosti, jsme takoví naštvaní a nespokojení. V Izraeli se pořád něco děje, lidé zakládají rodiny, firmy, žijí naplno. Možná právě proto, že ty podmínky jsou komplikované.

Jak se cítíte v médiích? Máte ráda tu pozornost? Nebo to berete jako nějakou službu?

Myslím, že obojí. Jsem ráda, že jsem ten prostor dostala. Myslím si, že jsem na to byla relativně připravená, protože jsem do médií začala chodit už ve 25 letech. Takže jsem se postupně naučila mluvit stručně a snad i jasně – podle toho, kolik dostanu času. Ale má to i stinnou stránku. Jednak je psychicky náročné muset být permanentně připravená – někdy jsem měla třeba pět šest



vystoupení denně a do toho normální práci. K tomu musíte pořád sledovat zprávy, číst několikero novin. To, že je člověk vystaven hrozným zprávám, se do něj ukládá. Nedá se to odfiltrvat. A druhá věc – negativní pozornost. Najednou jste v diskuzích na sociálních sítích a lidé vás různě komentují, a ti, které jste nikdy neviděli, o vás říkají šílené věci. A někdy o vás říkají dost hrozné věci i lidi, které znáte, a to je snad ještě horší. I proto jsem vlastně ze sociálních sítí víceméně odešla. Je to toxické prostředí a já si tím nechci kazit náladu.

Stane se člověk cynikem, nebo se otupí vůči bolesti lidí, když to utrpení sleduje každý den?

Já si to nemyslím. Akorát máte takové fáze – když je adrenalin a všechno jede, tak prostě fungujete. A pak je najednou nějaký prostor – víkend, prodloužený víkend – kdy nikdo nevolá, je trochu čas, a ono to na vás padne.

Děkuji vám za rozhovor.

Jan Libotovský

BIBLE *Jedinečná* **KNIHA,** **KTERÁ PŘEŽILA** **STALETÍ**



Na světě existují knihy, které se čtou jednu generaci, pak mizí z regálů a zůstávají jen v odborných knihovnách. Jsou knihy, které získají slávu na pár desetiletí, inspirují jednu epochu a pak se vytratí z paměti. A pak je tu kniha, která trvá. Kniha, jež přežila celé říše, změny kultur, války i revoluce. Kniha, která oslovuje nejen odborníky, ale i obyčejné lidi, a to stále znovu a znovu. Tou knihou je Bible.

Kniha, která nemá obdoby

Už samotný proces jejího vzniku je jedinečný. Vznikala zhruba patnáct století, od doby Mojžíšovy až po poslední apoštoly. Byla psána na třech kontinentech – v Asii, Africe i Evropě – a ve třech jazycích, které odrážely pestrout kulturní paletu starověkého světa. A přestože se na ní podílelo asi čtyřicet autorů různého původu – od králů a proroků po rybáře, lékaře, pisáře a učence – jejich hlasy se spojují do udivující harmonie. Co je spojuje? Jedna velká linie příběhu: vztah mezi Bohem a člověkem, hledání ztraceného ráje a naděje na jeho obnovení.

Největší bestseller všech dob

Bible není jen svatý text pro věřící. Je to fenomén kulturní i literární. Byla přeložena do více než tří tisíc jazyků a dialektů, což je v dějinách literatury naprostý unikát. Neexistuje jiná kniha, která by se dostala k tak obrovskému množství čtenářů. Její výtisky se počítají nikoli na miliony, ale na miliardy. Od vynálezu knihtisku až po digitální éru zůstává stabilním „bestsellerem“, který nikdy nevypadl z oběhu.

Ale Bible nebyla vždy vítána. Vládci i ideologie se jí pokoušeli umlčet. Byla pálena na hranicích, zakazovaná a vysmívána. Přesto přežila všechny útoky. A nejen to – z pronásledované knihy se stalo dílo, které formovalo celé civilizace. Její vliv prostupuje zákoníky, literaturou, hudbou i uměním. Od Michelangelových fresek po Händelovo „Halleluja“, od Dostojevského po Komenického – všichni čerpali z Bible.

Archeologie a historie

Mnozí skeptici považovali Bibli za sbírku legend, zbožných mýtů a fantazie. Jenže věda,

která se od 19. století stále více noří do tajů starověkého Blízkého východu, začala postupně potvrzovat mnohé její detaily. Objev národa Chetitů, o nichž Bible mluvila, zatímco učenci je považovali za výmysl. Nápis Pontia Piláta v Caesareji, který dokládá existenci římského místodržitele, známého z evangelijních příběhů. Ruiny Jericha, Nive a mnoha dalších měst. Každý takový nález přináší nové světlo a ukazuje, že Bible je hluboce zakořeněna v dějinách.

Není to kniha pohádek, ale dílo pevně spojené s konkrétním časem, místem a lidmi. Proto také i po tisících letech má její svědectví váhu a sílu.



BIBLE NENÍ
KNIHA
POHÁDEK.
PROTO MÁ JEJÍ
SVĚDECTVÍ
I V DNEŠNÍ
DOBĚ VÁHU
A SÍLU.

Proroctví, která se naplnila

Ještě podivuhodnější než historická spolehlivost je prorocký rozměr Bible. Obsahuje stovky předpovědí, z nichž mnohé se naplnily s přesností, která bere dech. Stačí zmínit starozákonní obrazy o Mesiáši: proroci hovořili o tom, že se narodí v Betlémě, bude pocházet z rodu Davidova, bude odmítnut vlastním lidem, ale zároveň přinese světlo



národům. Předpovídali i jeho utrpení – prorok Izajáš psal o „muži bolesti“, který pone-se hříchy lidí. Tyto texty byly sepsány stovky let před narozením Ježíše, a přesto se jejich obsah shoduje s tím, co o něm zaznamenala evangelia.

Podobně se naplnilo i Ježíšovo proroctví o zničení Jeruzaléma roku 70 po Kr. nebo dávná předpověď návratu židovského národa do jeho země. Bible je jedinečná tím, že její proroctví nejsou vágní a nejasná, ale konkrétní a historicky doložitelná.

Jednota poselství

Bible je jako řeka, do níž ústí desítky přítoků. Každý text má svou barvu, svůj tón, svůj žánr – od poezie žalmů přes právní předpisy až po apokalyptické vize. Přesto všechny tyto proudy směřují jedním směrem. Od příběhu o stvoření a pádu v Genesis až po závěrečné obrazy nového nebe a nové země ve Zjevení se vine červená linie: Boží touha obnovit vztah s člověkem.

Právě tato jednota činí z Bible víc než jen sbírku náboženských textů. Je to velký příběh, který má začátek i konec, drama



BIBLE JE
JEDINEČNÁ
TÍM, ŽE JEJÍ
PROROCTVÍ JSOU
KONKRÉTNÍ
A HISTORICKY
DOLOŽITELNÁ.

i naději. A každý čtenář je zván, aby se stal jeho součástí.

Etika, která předběhla dobu

Nesmíme zapomenout na morální a duchovní poselství Bible. Její etické zásady hluboce ovlivnily pojetí spravedlnosti a práva v celém západním světě. Desatero přikázání, které stojí u základů evropské i světové civilizace, formovalo celé právní systémy. Ježíšovo učení o lásce k bližnímu, o odpuštění, a dokonce o lásce k nepřítelům bylo a stále

je radikální výzvou, která dalece přesahuje běžné etické normy.

Zlaté pravidlo – „jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jedněte vy s nimi“ – je jednoduché, ale univerzální. Přesahuje hranice kultur a náboženství a ukazuje, že Bible nese poselství pro všechny lidi bez rozdílu.

Síla, která mění životy

Možná ale největší důkaz o jedinečnosti Bible nepřináší archeologické nálezy ani akademické diskuse. Přináší je samotní lidé. Miliony lidí v průběhu staletí i dnes svědčí, že setkání s Biblí proměnilo jejich život. Že jim dala naději v zoufalství, smysl v prázdnotě a pokoj v chaosu.

Tato osobní svědectví se opakují v různých jazycích, kulturách i epochách. Od vězňů v pracovních táborech až po myslitele a umělce, od prostých rolníků až po prezidenty a vůdce – všichni našli v Bibli slovo, které k nim mluvilo.

Kniha pro dnešek

A to je možná nejpodivuhodnější: Bible není starověký artefakt určený k obdivu ve vitrínách muzeí. Je to živá kniha, která i dnes promlouvá do aktuálních otázek. Lidé v ní nacházejí inspiraci, útěchu i výzvu. Překračuje hranice času, jazyků i kultur. Její poselství o odpuštění, lásce a o tom, že dějiny nejsou nahodilým chaosem, ale v Božích hranicích směřují k rozuzlení v podobě Ježíšova návratu, to je naděje, která je dnes stejně potřebná jako před tisíci lety.

Bible je tedy jedinečná nejen tím, že obstála ve zkoušce času, ale i tím, že dokáže obstát ve zkoušce současnosti. Je to kniha, která si získala místo v dějinách, ale ještě více – v lidských srdcích.



ZLATÉ PRAVIDLO
BIBLE ZNÍ: JAK
CHCETE, ABY
LIDÉ JEDNALI
S VÁMI, TAK VY
JEDNEJTE S NIMI.

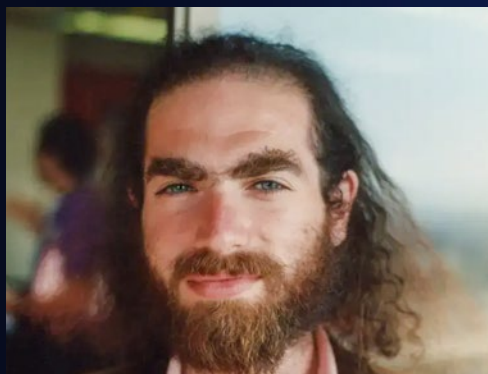


Jan Libotovský, šťastně ženatý 36 let, má s manželkou dvě dospělé děti. Pracuje jako duchovní a stále jej fascinují příběhy zajímavých lidí. Věřící, že každý může svůj život změnit tak, aby měl naději.

Nerozlučitelný REBUS VYLUŠTĚN *Jenže kým?*



„Problémy tisíciletí“ nejsou jen hlad, chudoba a sociální nerovnosti ve společnosti. Jedná se o skupinu sedmi matematických problémů, které byly v roce 2000 vyhlášeny Clayovým matematickým institutem. Za vyřešení každého problému vypsál institut odměnu jednoho milionu dolarů. Tyto problémy, až na jeden, zůstávají i dnes, po 25 letech od sestavení tohoto seznamu, stále nevyřešeny.



Jediná otázka, která je dnes považována za vyřešenou, se jmenuje Poincarého domněnka a zformuloval ji francouzský matematik Henri Poincaré (*1854) na začátku 20. století. Poincaré sám byl fascinující osoba, matematik, fyzik, astronom, filozof, ředitel akademie věd a mnoho dalšího. Až díky jeho práci se stala topologie důležitou a uznávanou vědou.

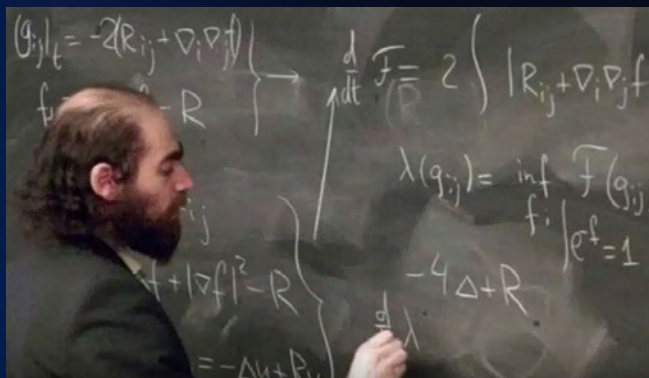


GRIGORIJ PERELMAN ODMÍTL VEŠKERÉ ZÁSLUHY ZA VYŘEŠENÍ POINCARÉHO DOMNĚNKY A NEPŘEVZAL Z RUKOU ŠPANĚLSKÉHO KRÁLE V ROCE 2006 ANI FIELDSOVU MEDAILI.

Poincarého domněnka se týká vědecké disciplíny topologie a ve zkratce řeší to, že každý jednoduše souvislý trojrozměrný povrch je ekvivalentní povrchu čtyřrozměrné koule. Na toto tvrzení však chyběl důkaz celé jedno století. S tímto důkazem přišel ruský matematik jménem Grigorij Jakovlevič Perelman (*1966). Vyřešení takovéto matematické otázky, která byla sto let bez odpovědi, bychom možná čekali od týmu výzkumníků na katedře matematiky největších světových univerzit. Rozuzlení tohoto problému však přinesl člověk, který se straní reflektorů a velké mediální pozornosti.

Grigorij Perelman byl od mala ve světě matematiky. Jeho maminka vyučovala matematiku, a tak není překvapení, že se v něm probudila láska a nadání pro tento obor. Bez jakýchkoliv zkoušek ho vzali na střední matematickou školu, kde rychle začal vyhrávat nejružnější matematické soutěže. Po střední škole samozřejmě následovalo studium matematiky na vysoké škole, kde byl později zaměstnán jako vědecký pracovník. Absolvoval stáž v Americe, kde se již tehdy projevoval jeho pověstný asketismus, a raději než zábavě s přáteli se věnoval matematickým problémům.

Grigorij přinesl v roce 2002 vyřešení Poincarého domněnky, které matematická komunita nebyla schopna celé čtyři roky potvrdit nebo vyvrátit a ověřovali vyřešení celé čtyři roky. Dokonce i když Perelman přinesl vysvětlení a řešení problému, ostatní matematici nebyli schopni ho pochopit a říct, zda je správné, nebo ne. Tak složitý a komplexní byl nejen samotný příklad, ale i jeho vyřešení. To se zdá naprosto neuvěřitelné! Poté, co matematici po čtyřech letech konstatovali, že řešení je správné, a tudíž si Perelman



zaslouží ovace a odměnu, přišel šok nejen pro ně, ale prakticky pro celý svět.

Grigorij Perelman odmítl veškeré zásluhy za vyřešení Poincarého domněnky a nepřevzal v roce 2006 Fieldsovu medaili (matematická alternativa k Nobelově ceně) z rukou španělského krále. V roce 2010 mu Clayův matematický institut udělil Cenu tisíciletí a odměnu milion dolarů, ale Perelman opět cenu i peníze odmítl. Měl pro to hned několik důvodů. Jeden z nich byl, že jeho světonázor nebyl v souladu s názory a hodnotami institutu a matematické komunity, ve které se pohyboval. To je naprosto

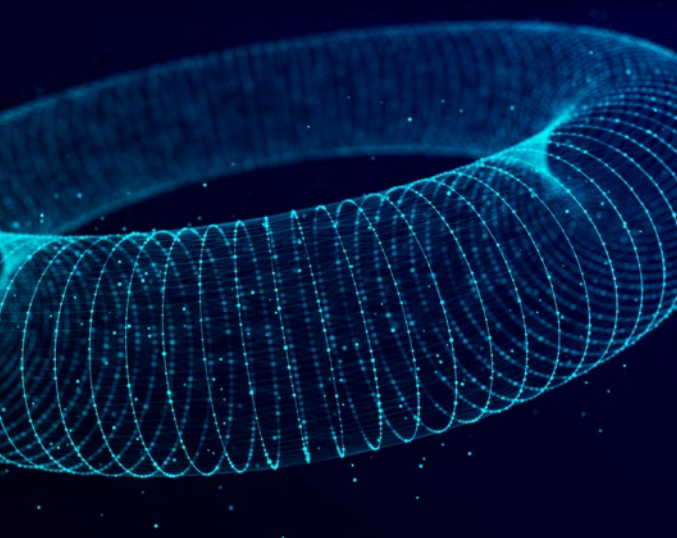
legitimní přístup, který však nijak nesnižuje to, čeho Perelman dosáhl a za co ho chtěli odměnit. Jako další důvod uvedl to, že se necítí být hlavním architektem řešení Poincarého domněnky. Toto je velmi sympatický krok skromného člověka, který si uvědomuje důležitost práce jiných.

Grigorij Perelman se mohl stát světoznámým člověkem. Koneckonců vyřešil jeden z problémů tisíciletí, jeden ze sedmi nejtěžších matematických úkolů na světě, a je dodnes jediným člověkem, kterému se ho podařilo vyřešit. Mohl psát knihy, navštěvovat světové univerzity, přednášet, nechat se hostit na různých kongresech a konferencích. On se však rozhodl pro anonymitu, pro cestu člověka, kterému nezáleží na jeho slávě a na tom, aby o něm věděl celý svět. Jak sám řekl, nikdy by Poincarého domněnku nerozluštil bez práce jiných matematiků, kteří mu vydláždili cestu a připravili nástroje pro její úspěšné vyřešení.

Je to ale opravdu tak? Vždyť ty nástroje tu byly a nikdo jiný je nedokázal správně použít a rozluštit tuto záhadu. Grigorij Perelman je výjimečný matematik a vědec,

který to však dokázal. Takovýto úspěch by mnoho lidí změnil. Nejen jejich život, ale i jejich charakter. Grigorij však zůstal nohama na zemi a rozhodl se místo slávy a peněz zůstat skromným člověkem. Nakonec se dokonce vzdal vědy a matematice se dnes již nevěnuje. Místo slávy a ovací se rozhodl pro jednoduchý život člověka, který místo problémů tisíciletí a matematických rovnic řeší každodenní problémy, jako např. kam půjde nakoupit a co uvaří. Dnes se stará o svou matku, se kterou žije v obyčejném bytě v panelovém domě. Žádný luxus a přepychový dům, jak by se dalo čekat. Grigorij se podle zpráv straní veřejnosti.

Dokázali bychom to i my? Vyřešit obrovský problém, který před námi nikdo jiný nevyřešil, a potom odmítnout všechny zásluhy? Zůstat skromnými lidmi, kteří počty a zásluhy přenechají jiným a nezajímá je světská sláva? Zkusme se nad tím zamyslet.



Štěpán Klega, v současné době žije v Bratislavě se svojí ženou a dvěma dcerami. Vystudoval sociologii a kulturní studia. Profesně se zabývá sociologií, pracuje ve výzkumné agentuře, kde se věnuje kvalitativním výzkumům, zejména telekomunikačnímu a bankovnímu sektoru. Rád tráví čas se svojí rodinou, zajímá se o historii a literaturu. Ve volných chvílích čte a sleduje dění v anglickém fotbale.

TAJEMSTVÍ DOBRÉHO ZDRAVÍ

ERNESTINE „TEENIE“ FINLEY

Knih o zdraví se ročně vytisknou miliony. Pravidelně se stávají bestsellery. K čemu tedy další kniha o zdraví a proč právě tato? Protože těchto osm principů může skutečně změnit váš život.

Tato „tajemství“ nejsou složitá ani drahá. Nenabízejí žádný zázračný lék nebo elixír mládí. Klíčem k lepšímu zdraví jsou praktické kroky směrem k pozitivnímu životnímu stylu. Tato kniha vám nejen řekne, co dělat, ale také jak to udělat. Každá kapitola končí praktickými tipy, které můžete hned uvést do praxe.

Proč byste si zrovna tuto knihu měli přečíst? Žena, která v sedmdesáti letech začne běhat maratony, umístí se ve své věkové kategorii mezi dvěma nejlepšími a doběhne do cíle bez bolesti, vám má co říct.

Každá změna začíná rozhodnutím. Když tuto knihu otevřete a začnete číst, znamená to, že jste se rozhodli. Čtete dál a ocitnete se na cestě k lepšímu zdraví a bohatšímu životu.

Voda. Pohyb. Láska. Životní styl. Výživa. Prostředí. Slunce. Spánek.



ERNESTINE „TEENIE“ FINLEY, BS, BA, je držitelkou titulů v oblasti osobní služby a komunikace a v současné době pokračuje v doktorském studiu přírodní medicíny. Jejím posláním je sdílet zásady pozitivního, zdravého životního stylu.

Inspirovala tisíce lidí k tomu, aby zlepšili kvalitu svého života, snížili riziko onemocnění a prodloužili si život – a to prostřednictvím svých knih, vystoupení v televizi a seminářů.

Sama žije podle zásad zdravého životního stylu, které doporučuje. Teenie uběhla svůj první maraton ve věku 70 let a stále každý den cvičí.



Knihu vydalo nakladatelství
Advent-Orion, spol. s r. o.,
Roztocká 5/44, Praha 6 – Sedlec.
Můžete si ji objednat na adrese:
www.adventorion.cz/knihy,
e-mailem: expedice@adventorion.cz
nebo telefonicky: 558 359 100, 603 553 628.



VÝJIMEČNÝ *je nyní* KAŽDÝ DEN



Výjimečnost je zvláštní pojem. Výjimeční mohou být lidé, jejich schopnosti nebo výkony, mimořádná mohou být i zvířata nebo věci. Někdy ale v životě narazíme na výjimečnost zdánlivě všední a obyčejnou, která však také dokáže neuvěřitelně změnit kvalitu života a mezilidské vztahy. A proto jsem se rozhodl představit vám příběh Zuzany Šimonové.

Vítězslav Chán

Na první pohled jsi krásná mladá žena, která nemůže mít žádný velký problém. A přece... Popiš nám, o co šlo.

Už od útlého dětství, prakticky hned, co jsem se více rozmluvila, se u mě objevila koktavost, tedy neschopnost plynule mluvit. V mé řeči se vyskytovalo zadržávání, opakování písmen a slabik. V horším případě jsem prožívala bloky, kdy se řeč zastavila úplně a nebylo možné pokračovat.

Jak jsi svůj problém prožívala? Jaké pocity se ti honily hlavou?

Koktavost je nevyzpytatelná, dost často ani neumíte zanalyzovat, proč se vám v určitých situacích nebo s určitými lidmi mluví špatně. Prožívala jsem většinu času obrovský strach. Strach se na něco zeptat, někam zavolat, celkově mluvit s lidmi, seznamovat se. Z mluvení jsem pocítovala velký stud. Z toho, že se neumím vyjádřit, mluvím

„směšně“ nebo omezují souvětí na jednoduché věty, že používám místo těžko vyslovitelných slov jiná, která ale tolik nezapadají do kontextu. Mohla jsem proto mnohdy působit dojemem, že nemám dostatek intelektu nebo mám malou slovní zásobu. To všechno by šlo shrnout slovy nesvoboda a méněcennost.

Určitě jsi to nechtěla nechat jen tak. Co všechno jsi dělala pro své uzdravení a s jakými výsledky?

Moje maminka má stejný hendikep, který jsem měla já. Proto mě hned jako malinkou vzala na logopedii, kam jsme spolu chodily dlouhé roky. U paní logopedky jsem mluvila zcela plynule, podle všech jejích doporučení. Ale jakmile jsem vyšla ven ze dveří, už jsem skoro nepozdravila lidi v čekárně. Ve třetí třídě jsem strávila měsíc ve specializovaném centru v Praze, kde byli zaměřeni na koktavost. Strašně se mi tam stýskalo po domově. Na přechodnou dobu jsem zaznamenala mírné zlepšení, ale brzy se vše vrátilo do starých kolejí.

Koktavost je hodně spjatá s psychikou, emocemi, které prožíváme. Čím je pro nás situace, při které máme mluvit, „důležitější“ a náročnější, zadrhávání je silnější. Proto jsem v dospívání volila cestu psychologie. Spolu s paní psychologkou jsme pracovaly na uvolnění těla – relaxaci. Na přijetí sebe samotné. Ale ono to nešlo. Mamka se mnou zkoušela i kineziologii, ale vše bezúspěšně.

Když ses tolik snažila to řešit, ale bez výsledku, nenapadlo tě to vzdát a prostě se s tím smířit?



Když nic nepomáhalo, nezbývalo, než to vzdát a pokusit se s tím smířit. Ale řeč se s nástupem na vysokou školu rapidně zhoršovala. Měla jsem bláhovou představu, že čím budu starší, tím méně mi bude na řeči záležet a budu víc v pohodě. Ale nestalo se tak a ani s rodičovstvím se nic nezměnilo.

Vím o tobě, že jsi věřící. Ovlivňovalo to také nějak tvůj vztah s Bohem, tvou víru? Jak?

Měla jsem na Boha prosbu za uzdravení mé řeči téměř denně. Představovala jsem si, jaké by to bylo, nebát se a vyjádřit se. Hledala jsem smysl tohoto hendikepu... jestli je to nějaká Boží cesta, která mě má někam dovést. Věřila jsem Boží vůli a tomu, že to je asi takto pro mě nejlepší. Ale doufat jsem nikdy nepřestala.

Jak se tedy stalo, že nyní mluvíš „normálně“?

S manželem jsme narazili na kurz Nová mluva v Třinci. Bylo to tehdy něco poměrně

nového. Byla jsem k nějakému novému výstřelku velmi skeptická, ale zjistili jsme si o kurzu dostatek informací. Poté jsme vyrazili i s dětmi na konzultaci s lektorem Nové mluvy a navštívili při té příležitosti i přílehlé Beskydy. Celá terapie vypadala velmi náročně. Vyděsilo mě to. Váhala jsem celé roky.

Co ti dávalo sílu/motivovalo k tomu, zkusit nový typ léčby?

Upřímně? Úplná zoufalost, frustrace tím, jak mě řeč limituje po všech stránkách. Když jsem jednou měla pocit, že je i dětem při návštěvě doktorky nekomfortně a dořikávají věty za mě, přestala jsem si nalhávat, že se s tím mám smířit a bude to v pohodě. Prostě jsem se konečně do kurzu přihlásila. A šla do toho na 100 %. Protože jsem věděla, že to je moje poslední šance. Žádnou jinou v záloze nemám a dám do toho maximum. A tohle rozhodnutí se ukázalo jako klíčové.

Jak dlouho celá léčba/proces trval a v čem spočíval?

Základní terapie měla pět kurzů a trvala pět měsíců. První kurz probíhal osm dní a každý navazující kurz už jen tři dny. Celý proces je přibližně na rok, a kdybych se na to měla podívat upřímně, je to běh vlastně na celý život. Jde o to, že člověk zcela přeruší starý způsob řeči. Naposledy promluví „postaru“ první den kurzu a pak přestane mluvit. Je to takový dlouhý bobřík mlčení, který trvá pět dní. Při nich se člověk s lektory učí nový styl mluvy. Úplně od začátku, od slabik, slov, až po krátké věty. Mluva je velmi pomalá, melodická a protahovaná. Je kontrolovaná, spojená s maximálně uvolněným tělem. K uvolnění a plynulé mluvě ještě pomáhá pohyb ruky, která slouží jako takzvaná kotva klidu.



Ve zkratce jde o vytvoření nové řečové dráhy, ve které není možné se zadrhnout. Po pár dnech učení se vyrazí do terénu. Řeč zní velmi nepřirozeně a zdoluhavě, je tedy těžké vyjít ze své



LEKTOR MI
POZDĚJI PŘIZNAL,
ŽE SI MYSLEL,
ŽE TO PŘI SVÉ
RODINNÉ SITUACI
NEZVLÁDNU.

komfortní zóny a ptát se lidí na ulici, v obchodech, po telefonu na všelijaké otázky. K tomu si každý celý svůj projev nahrává a analyzuje ho spolu s lektory. Předposlední den prvního kurzu mají kurzisté dokonce veřejný projev před třídou ve škole. Noční můra každého balbutika (zadrhávajícího). Ale každý překonal sám sebe a zvládl to. A posunul se na své cestě.

Bylo pro tebe těžké do toho znovu jít?

Když už jsem do kurzu nastoupila, věřila jsem, že to vyjde. Nepochybovala jsem. Ten proces byl opravdu velká práce na sobě samé, velká disciplína a sebezapření. Odhození posledních zbytků ega. Člověk sice koktal, ale za ty roky si vyrobil obranné systémy, jak se vyhýbat nepříjemným situacím a kličkovat. Sklidila jsem občas posměch, cítila se hrozně, ale byla jsem na to vlastně zvyklá. Tato nová řeč zněla v prvním měsíci kurzu hodně nepřirozeně a bylo nezbytné mluvit tímto stylem už nepřetržitě – doma s dětmi, s přáteli, v práci, se všemi lidmi, známými i cizími. Obrovská kontrola nad každým vysloveným slovem, velké vykročení z komfortu. Mému třetímu dítěti byl v té době teprve rok a vše skloubit dohromady bylo někdy náročné. Musela jsem posílat i po návratu domů lektorům velké množství nahrávek svého projevu, psát si každý den deník, dvakrát denně relaxovat. Lektor mi později přiznal, že si myslel, že to při své rodinné situaci nezvládnou. Ale základy se dějí. Pane Bože, díky! Postupně se řeč měnila a stávala se více přirozenou.

Jaký je dnes výsledek?

Dneska mluvím zcela přirozeně a „normálně“. Stále je mým cílem mluvit klidně a pomalu, eliminovat zbrklý projev, snažit se být i v životě více v klidu a uvolněná. Je to hrozně příjemná změna být konečně, co se týče mluveného projevu, svobodná. Mocť sloužit v křesťanském společenství, tak jak jsem si to vždycky přála, ale strach mě svazoval.

Jestliže má někdo stejný problém, prožil zklamání nebo neúspěch při léčbě, co bys takovému člověku dnes řekla?

Řekla bych mu, že je to úplně přirozené. Koktavost se nedá vyléčit. Když jsem půl roku po kurzu navštívila svoji dlouholetou logopedku, nemohla uvěřit svým uším. Říkala, že nikdy nic podobného nezažila. Koktavost se dá zmírnit, dá se s ní pracovat. Ale aby slyšela zcela plynulou mluvu, to se jí ještě nestalo. Ale v této terapii naděje je! Je založená na vytvoření nové řečové dráhy, takové, která je plynulá, kontrolovaná. Tu starou a neplynulou se snažíme úplně udusit, zasypat. Stále v nás bude, jen ji nebudeme používat a ona časem oslabí a tělo si vybere



MÝM VELKÝM SNEM JE PŘEDÁVAT DRUHÝM LIDEM TEN DAR, KTERÝ JSEM SAMA DOSTALA.

už jen tu novou. Není to tedy žádná zázračná pilulka, kterou si vezmu a je hotovo. Je to dlouhý, kontrolovaný proces. Práce na sobě, dřina, vytváření lepšího já. Ale stojí to za to!

Je tvá zkušenost v něčem výjimečná? Pokud ano, tak v čem?

Je opravdová, je autentická. Nejsou to jen nějaká slova na papíře, reklama na Instagramu. Je to prožitá zkušenost. A já bych ji přála všem lidem. Mým velkým snem je pomáhat lidem s koktavostí. Předat dál ten dar, který jsem sama dostala. Doufám, že mě v tom Bůh povede a dá mi požehnání. Brzy budu vést svého prvního klienta a pomáhat mu naučit se mluvit znovu a plynule.

Ani neumím vyjádřit, jak moc se na to těším a jak jsem vděčná Bohu, že mi ho přivechl do cesty. Pocity obrovského vděku cítím na všechny strany. Můj obrovský dík patří lektorům Nové mluvy v Třinci, kteří mi pomohli a ukázali cestu. Jsem vděčná rodině, kamarádům a svým přátelům v křesťanském sboru, že mě podporovali a fandili mi. A jsem vděčná Bohu, že mě držel. I když ta cesta byla mnohdy opravdu trnitá, on mě nepustil. A dneska v té své koktavosti vidím Boží cestu, kterou jsem vždycky ve svém hendikepu hledala. Doufám, že ji dokážu dobře uchopit a využít.

Moc děkuji za rozhovor.

JEŽÍŠOVY LIBŮSTKY,

aneb

CHUDÁCI APOŠTOLOVÉ

Jeroným Klimeš



Když čtu evangelia, představuji si, jak bych se asi v popisovaných situacích zachoval já sám. Musím sebekriticky přiznat, že bych i se svou obstojnou znalostí evangelií často pohořel, stejně jako lidi okolo Ježíše. Jeho myšlení, chování a vyjadřování bylo tak atypické, že nebylo snadné ho nejen napodobit, ale i jen sledovat jeho myšlenkové pochody. Proto si občas říkám: chudáci apoštolové – ti to slízli v první linii.

Ona neumřela, jen spí

Ježíš poměrně důsledně hovoří o mrtvých lidech jako o spících. Například když zemřela dcera představeného synagogy, tak o ní říká (Mt 9,24): „*Jděte odtud! Ta dívka neumřela, ale spí.*“ Oni se mu posmívali. Zprvu jsem si myslel, že to bylo jen nedopatření, ale stejně „nedorozumění“ se opakovalo i s Lazarem: „*Náš přítel Lazar usnul. Ale jdu ho probudit.*“ Takže to nebylo nedorozumění, ale Ježíšův specifický způsob vyjadřování, který ale zapadá do celého jeho učení. On počítal s tím, že vstane z mrtvých a jednou všechny lidi takto „probudí“ ze stavu, kterému my sice říkáme smrt, ale svou povahou spíše připomíná velmi hluboký spánek. Snad souhlasíte se mnou, že apoštolové a také rodina zemřelé dívky byli chudáci, když měli tyto výroky dekódovat za pochodu.

Kdo je největší?

V knize Psycholog a jeho svědectví o Kristu (<http://kristus.klimes.us>) jsem popisoval jednu velkou myšlenkovou Ježíšovu anomálii, kterou není snadné vymyslet, protože ji nevymyslí nikdo, kdo ji osobně nezažil. Mám proto pro vás tento návrh: Vezměte si tvrdé desky na poznámky. Vyrazte do ulic jakéhokoli města a kladte kolemjdoucím všetečnou otázku: „Podle čeho se pozná skutečná osobnost?“ Uslyšíte mnoho triviálních

odpovědí stylu: Kdo má hodně peněz, moc a milenky, drahé auto, je vzdělaný, je vůdce. Pak uslyšíte nic neříkající obecné odpovědi: Je moudrý, vyrovnaný ap.

Tak schválně, zkuste si představit, kolik tisíc lidí byste museli obejít, než byste uslyšeli odpověď: „Největší je ten, který adoptoval dítě.“ Pokud takto atypickou odpověď uslyšíte, máte takřka stoprocentní jistotu, že ten, kdo vám tuto větu říká, má s adoptací osobní zkušenost.

I kdyby byla evangelia nakrásně vymyšlená u stolu, tak ten, kdo napsal následující řádky, musel zažít osvojení (Mk 9,36): „*Pak vzal dítě, postavil je doprostřed nich, objal je a řekl jim: „Kdo přijme jedno z takových dětí v mém jménu, přijímá mne; a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal.“*“

Když totiž Ježíš slyšel učedníky handrkovat se o to, kdo je z nich největší a kdo tedy bude předseda vlády, až Ježíš nastolí nové království, tak si jistě vzpomněl na svého otčima Josefa, který obětoval svou kariéru tektona – stavitele, truhláře – aby až do smrti žil v naprosto zapomenutém zapačkově o 300 obyvatelích – v Nazaretě. Tam se navíc musel živit zemědělstvím, a ne svou profesí. Kvůli nemanželskému dítěti obětoval celý svůj život. Tomu Ježíš říká největší člověk, který přijal nejen jeho, ale i nebeského Otce.

Až se budete v tom městě dotazovat lidí, tak se jich při té příležitosti zeptejte, co si myslí o muži, který se vzdal kariéry kvůli nemanželskému dítěti. Odpovězte si sami, co asi uslyšíte. Já to tady ze slušnosti raději nenapišu.

Naprostá atypičnost Ježíšových výroků a tato shoda neboli kongruence líčení



VYRAZTE DO ULIC
JAKÉHOKOLI MĚSTA
A ZEptejte SE
KOLEMJDoucÍCH:
„PODLE ČEHO SE
POZNÁ SKUTEČNÁ
OSOBNOST?“

dospělého Ježíše s líčením jeho dětství u Lukáše či Matouše jsou základem psychologického důkazu, že popis dětství je pravdivý.

Nežvaň, myj se a uklízej po sobě!

Najít tento Ježíšův výrok je vyšší dívčí i pro zkušené teology. On tam totiž není takto pohromadě, ale je to kompilát tří míst.

Tak napovídá: Kdo byl ten pohotový žvanil, který si myslel, že se ze všeho vykecá? Kdo jiný než sebevědomý podnikatel, že? Apoštol Petr, rozený vůdce, apoštol, který si jako jediný dovolil každou chvíli plísnit Ježíše.

Dobrá, kde mu ale Ježíš říká: „Nežvaň!“? Tak si to zopakujeme (Mt 17,25): „*Přistoupili k Petrovi výběrčí chrámové daně a řekli: ‚Váš mistr neplatí chrámovou daň?‘ On řekl: ‚Platí!‘*“ To ale byla pohotová lež. Úplně stejně obratná, pohotová podnikatelská lež, kterou za pár měsíců Ježíše třikrát zapře. Ježíš tuto nehezkou vlastnost Petra znal, tak mu bez velkého vyčítání vysvětlí, že odpovědi na podobné situace by měl mít dávno připravené předem: Královští synové, a proto i on, syn samotného Boha, je přece od placení daní osvobozen.

Chudák Petr, takovou sodu dostal, ale jak vidíme, moc se z ní nepoučil, za což by za pár měsíců nejraději sám sobě nafackoval. Proto i pro nás platí: Přestaňme žvanit a lhát, promýšlejme situace do větší hloubky, ať nedostaneme od Hospodina po papuli. Všimněte si, že většinou před takovým velkým políčkem Hospodin posílá drobné, sice čitelné, ale přesto lehce ignorovatelné varování.

„Myj se!“ Kde najdeme tento Ježíšův výrok? Opět jen nepřímou přes výtku farizeů (Mt 15,2): „Proč si tví učedníci neumývají ruce před jídlem?“ Jinými slovy, on si je myl.

Byl o řád čistotnější než lidi v jeho okolí, ze kterého sám vzešel. Kde ale říká, že máme být stejně čistotní jako on? Ježíš sám totiž ctil toto své doporučení (Mt 23,3): „*Proto čiňte a zachovávejte všechno, co vám řeknou...*“



On se myl, v sobotu netrhal obilí, a proto i my se máme mýt také a ctít den sváteční.

„Uklízej po sobě!“ Kde se můžeme dočíst, že Ježíš byl čistotný a pořádkumilový? Evangelista Jan byl první z apoštolů, kdo nahlédl do prázdného hrobu, proto zřejmě věnuje zvýšenou pozornost textiliím (J 20,7): „*Ale šátek, jímž ovázali Ježíšovu hlavu, neležel mezi plátny, nýbrž byl svinut na jiném místě.*“ Proč by někdo, kdo se poprvé po své popravě postaví na vlastní nohy, ztrácel čas svinováním šátku? To udělá jenom ten, kdo ten šátek svinuje čili uklízí úplně automaticky, bezmyšlenkovitě. Vstane z postele a automaticky přehodí peřinu přes pelest. Nemyslí na to, je to automatismus. Tady

vidíme, že Ježíš měl tyto automatické uklízení návyky. Musím přiznat, že já bych asi po sobě svinutý šátek nezanechal, po mně by zbyl spíš lógr z kávovaru. Já vím, i já bych na své pořádkumilovnosti měl podle vzoru svého Mistra více zapracovat, aby se uklízení stalo i mým automatismem, který se dělá a nemusí se na něj myslet.

Chod' po vodě!

Všichni podvodníci a většina kouzelníků před svými diváky svá „kouzla“ skrývají a nemají žádné pedagogické sklony. Ježíš naopak své mimořádné schopnosti bere jako samozřejmost a nevidí žádný důvod, proč by Petr neměl taky chodit po vodě (Mt 14,29): „*Petr mu odpověděl: ‚Pane, jsi-li to ty, poruč mi, ať přijdu k tobě po vodách!‘ A on řekl: ‚Pojď!‘ Petr vystoupil z lodi, vykročil na vodu a šel k Ježíšovi.*“

Ježíš ani Petrovi, ani nám nedává žádný návod, jak máme jít za ním. Zřejmě stačí obecné křesťanské nastavení – dělat věci naplno, bez rezervy, i za cenu, že je to mírně

nepříjemné. Ona cesta kříže taky nebyla procházka růžovým sadem.

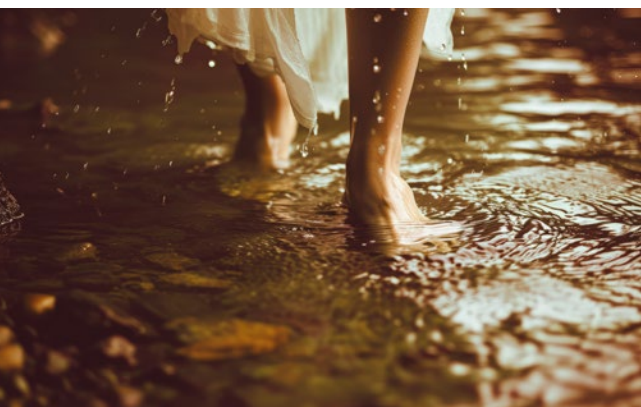
Říkám dětem: „Já vím, že cvičit na klavír je dřina. Tady nejde o to, že je to příjemné a že to jde samo. Tady je zázrak, že vůbec jde, aby jeden člověk zcela nezávisle deseti prsty (varhaník navíc i nohama) obstojně imitoval celý orchestr včetně zpěvu.“ U klavíru v podstatě jde o nemožnou věc, stejně jako nedokážeme chodit po vodě. Nesnažme si namluvit, že je to příjemné jako droga. Když zdoláváme Mount Everest, také nepočítáme s tím, že to bude snadné, podobně jako výlet na Kokořín.

Kdo končí své snažení na hranici příjemného/nepříjemného, ten nepotká ani Ježíše, ani Boha, protože ty nacházíme na konci svých možností. Tyto konce možností ale zpravidla leží, stejně jako u toho klavíru, v citelné nepříjemnosti.

Při pohledu na hladových 5 000 lidí říká Ježíš učedníkům další nesmyslnou větu: „Vy jim dejte najíst.“ Zde Ježíš po nich opět žádá, aby oni napřed udělali své maximum (Mt 14,17). Tak obešli, koho mohli, a sehnali dvě ryby a pět chlebových placek. To byla podmínka, nutná k tomu, aby Ježíš mohl následně udělat svůj zázrak.

Petr taky mohl chodit po vodě, kdyby nějak vnitřně nepochyboval. My nevíme, v čem to pochybování spočívalo, ale víme, že Petr pro chození po vodě neudělal vše, co bylo v jeho *lidských* silách, proto se nekonal *Boží* zázrak, ale celé to skončilo trapným čachtáním ve vodě.

Chudáci Ježíšovi učedníci, chudáci mé děti, chudáci my – chceme-li jít za Kristem, čeká nás život žitý na maximum našich schopností. Ach, Bože, jak se nám nechce...



Snězte mě!

I touto mírně modifikovanou větou Ježíš týral své učedníky (J 6,53). Řada z nich toho měla už dost a řekla: *To je tvrdá řeč, kdo to může poslouchat?* A šli pryč. Ježíš je však nevolá zpět a neříká jim: „*Počkejte, kluci, já to myslel obrazně, metaforicky.*“ On naopak doslovnost svého výroku podtrhne slovy (J 6,55): „*Mé tělo je skutečný pokrm a moje krev je skutečný nápoj.*“ Tato slova byla i důvodem, proč starověcí Římané zprvu považovali křesťany za kanibaly.

V nedorozumění se smrtí a spánkem Ježíš slevil a říká: *Lazar zemřel.* Ale zde neslevuje a nechává nás v napětí, co tyto nepochopitelné výroky znamenají. Myslím, že je zcela legitimní si přiznat: „Nevím,“ nebo „Uvidím, nechám se překvapit,“ nebo „Jsem rád, že z toho nemusím v úterý skládat zkoušku.“

Zajímá vás můj názor na tento neřešitelný problém (aporii)? Myslím, že se jedná o stejnou myšlenku, jako byla v otázce – smrt, nebo spánek. Aby dívka či Lazar mohli být vzkříšeni, museli se napojit na Ježíšův život, museli ten svůj nový život načerpat z jeho života. Nebyly to jejich schopnosti, co je oživilo. Totéž platí i pro nás – máme-li být někdy v budoucnu vzkříšeni, pak musíme být nějak reálně, ne obrazně, ne metaforicky, napojeni na Krista. On bude zdroj našeho žití stejně reálně, jako dnes je zdrojem našeho žití jídlo a pití. Stejně jako větev musí být reálně napojena na kmen, chceli žít (J 15,4). To chtěl podle mě Ježíš říci, a proto z výroku „já jsem chléb světa“ nemohl slevit.

Je třeba mít na mysli, že reálné vzkříšení z mrtvých byla nestravitelná myšlenka již tehdy ve starověku, ale všichni křesťané, stejně jako Kristus a jeho apoštolové, jsme přesvědčeni, že je to reálný jev (1K 15,17): *Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná,* říká apoštol Pavel.



Fakt, že budeme muset opustit své velké, zřetelně ohraničené ego, je něco, na co je lepší připravovat se už dnes, dokud jsme živí. Stejně jako Otec byl v Ježíšovi a on v něm, tak i hranice mezi námi a Ježíšem se bude muset hodně rozpustit a zprůchodnit. Proto vždy při přijímání Kristova těla si uvědomme, že se s Ježíšem musíme opravdu reálně propojit, abychom mohli reálně žít, jako on kdysi reálně poskládal rousku.

Chce to nějaký cvik, než ty tvrdé, nestravitelné Ježíšovy myšlenky alespoň trochu natrávíme. Pamatujme ale, že on to považuje za možné, proto to po nás chce. Jde to, ale pravda, dře to.



PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš,
Ph.D., je český psycholog.
Zabývá se převážně psychologií
rodiny, církevně-pastorální
psychologií. Dříve se zabýval
i policejní psychologií
a psychologií reklamy.



KDYŽ SE ROLE KRISTA STANE *břemenem*



Vyvolení. Pro někoho vzpomínka na nestoudnou reality show ze začátku století, pro jiné synonymum mezinárodně úspěšného biblického seriálu *The Chosen*. Pět sérií (v přípravě šestá, 2027) provází diváky na cestě s Ježíšem Kristem. A stejně jako on sám, i tento seriál vzbuzuje emoce – jedni jej nadšeně obdivují, druzí v něm vidí důvod k pohoršení. Hlavní herec Jonathan Roumie se v roli Krista stal tváří fenoménu, který má duchovní poslání. Získal obdiv milionů diváků, ale také břímě – vždyť jej lidé často nevidí jen jako herce, ale jako samotného Ježíše.



PRO MĚ JE ROLE JEŽÍŠE V SERIÁLU VYVOLENÍ JEDNOU Z NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH VĚCÍ, JAKOU JSEM KDY UMĚLECKY DĚLAL.

Historické biblické drama *Vyvolení* tvůrce Dallase Jenkinse nabízí v jednotlivých epizodách dění kolem Mistra z Nazareta. Ústřední postavou je samozřejmě Ježíš, ale cenná je i perspektiva jeho okolí – učedníků, Máří Magdalény, Nikodéma, římských vojáků či farizejů. Seriál sleduje, jak postavy reagují na setkání s Kristem a co v nich tato osobnost probouzí.

Kinematograficky se dílo odlišuje zejména svým zaměřením. Nesoustředí se totiž jen na „velké scény“, jako jsou zázraky či ukřižování. Stejnou pozornost věnuje psychologii postav, jejich vztahům a běžnému životu – mezi Židy i Římany, včetně vzájemného napětí a sociálních rozdílů tehdejší společnosti.

Vyprávění je poměrně pomalé, protože detailně sleduje vývoj postav. Dialogy ale působí živě, někdy až současně, a přesto se drží biblického textu. Diváci oceňují lidský rozměr seriálu, kvalitu produkce i svěží, nevšední pohled na evangelium. Mnozí oceňují i to, že dokáže přiblížit Ježíšův příběh nevěřícím. „I scénář Bůh používá. Někdy se říká, že je v Bibli pět evangelií: Matouš, Marek, Lukáš, Jan a ty. Jsi jediné evangelium, jež

někteří lidé ‚četli‘. Vím, že se můžeš cítit pod tlakem, ale někteří lidé si na základě tvého života vytvářejí pohled na Boha,“ pronesl k Jonathanovi Roumieu, herci ztvárňujícímu Krista, knižní autor a pastor Greg Laurie v dokumentu Jonathan a Ježíš.

„Pro mě je hraní Ježíše v seriálu *Vyvolení* jednou z nejdůležitějších věcí, jaké jsem kdy umělecky dělal. Všechno to pro mě působí jako apoštolát. Připadám si jako mediální apoštol. Mám pocit, že jsem poslán být součástí hnutí, které ve filmu a televizi jde proti proudu dnešní kultury,“ uvedl Roumie v jednom rozhovoru.

Pro celkový obraz je dobré zmínit i opačný pohled. Kritici projektu vytýkají volnější práci s biblickým textem, přidané dialogy a scény, přílišnou ekumenickou nebo i to, že je Ježíš v podání Jonathana Roumieho až příliš lidský, emotivní a se smyslem pro humor. Někteří to považují za neuctivé. Na druhou stranu však dílo často nabízí neotřelý pohled, kontext či detail, jehož si čtenář v Bibli třeba ani nevšimne.

Neobvyklý je i způsob vzniku. *Vyvolení* vznikli převážně díky darům fanoušků a postupně se stali patrně největším crowdfundingovým (tj. *kolektivně financovaným*) kinematografickým projektem v historii. Vybrali už desítky milionů amerických dolarů.

Mediální apoštol, nebo jen herec?

Seriál by však sotva působil tak přesvědčivě bez Jonathana Roumieho v hlavní roli. Pro

něj není ztvárnění Ježíše jen hereckou prací, ale i duchovním posláním a vyslyšenou modlitbou. „Věřím, že Ježíš byl plně Bohem a plně i člověkem, ale bez hříchu ve svém lidství. Jediné, k čemu se mohu vztáhnout, je ta lidská stránka – moje vlastní chybnosti lidství. Neopírám se o sebe, spoléhám na něj. Hodně se modlím a postím před každou sérií i před každou scénou a pak se snažím udělat to nejlepší, co mohu. Čtu slova, která mám říct, a stávám se nádobou, kterou může Duch svatý použít a přinést pravdu evangelia lidem, kteří se na ten seriál dívají.“

Přestože už Roumie s režisérem Daillem Jenkinsem dříve spolupracoval na krátkých filmech, kde rovněž ztvárnil Spasitele, došel při natáčení první série *Vyvolaných* do momentu, kdy se necítil hoden ani vyslovovat Ježíšova slova a musel natáčení na okamžik přerušit. „Pomyslel jsem si: Co to vlastně říkám? Vždyť jsou to svatá slova, která pronesla nejsvětější bytost. Řekl jsem režisérovi: ‚Můžeme zpomalit? Mám velký problém. Necítím se hoden ta slova pronášet.‘ A on mi položil ruku na rameno a řekl:



HODNĚ SE
MODLÍM A POSTÍM
PŘED KAŽDOU
SÉRIÍ I PŘED
KAŽDOU SCÉNOU
A PAK SE SNAŽÍM
UDĚLAT TO
NEJLEPŠÍ, CO
MOHU.

„Bratře, nikdo z nás ve skutečnosti není hoden. Ale tady jsme. A děláme to proto, aby svět poznal jeho příběh, a ti, kdo o něm neslyšeli, mohli poznat, jaký dopad měl na svět a na naše životy,“ vzpomínal herec v podcastu.

S rostoucí popularitou seriálu roste i Roumieho sláva, a to hlavně v křesťanských komunitách. Lidé si jej často ztotožňují s Kristem, což je pro něj složité. „Mám pocit, že mi dal Bůh dar v tom, že jsem se proslavil právě touto postavou. Když mě lidé poznávají, má to pro ně hluboký význam,“ přiznává herec a pokračuje: „Ale lidé mě budou vnímat jako Ježíše ještě dlouho, možná i po skončení kariéry. Uvědomil jsem si, že před tím není úniku. Jako bych měl na chvíli klaustrofobii.“

V dokumentu zaměřeném na dění kolem seriálu zaznělo na adresu Roumieho z úst knižní autorky a advokátky Danielle Strickland: „Když Jonathan hraje Ježíše, je to pro něj výzva a cítí tlak. Možná si říká: ‚Nebudu na to stačit, budu zklamáním, nejsem toho hoden, je to příliš velká odpovědnost.‘“



Podobně to vidí i jeho nejbližší. Sestra Olivia nadsazeně říká, že představuje jednu z tváří Ježíše ve světě „navždy“, přítel Rob zase připomíná hercovu touhu dělat všem okolo radost.

Roumie vzpomíná také na příhodu z dob studií, kdy byl na stáži v pořadu Saturday Night Live. Při setkání s velmi oblíbeným hudebníkem požádal o podpis alba, ale reakce byla chladná a povyššená. „Řekl jsem si tehdy: ‚Nedopustím, aby měl někdo někdy se mnou podobnou zkušenost.‘ Představte si, že by někdo řekl: ‚Ježíš je ...pííp...‘“ I to ukazuje, jak silně vnímá odpovědnost, která se s rolí pojí. I proto na něj tak doléhá, když lidé začínají jeho tvář spojovat s tváří Krista – ví, že jejich očekávání jsou přehnaná.

„Pro mnohé se stávám jakýmsi náhradníkem, tváří toho vztahu. Už mi lidé řekli, že když čtou Bibli, vybavuje se jim můj obličej,“ vzpomíná s tím, že nechce okolí zklamat. „Také já, když jsem na mši a kněz čte evangelium a mluví o Petrovi, myslím na Shahara Isaaca, který v našem seriálu hraje Petra. Ani jako umělec se tomu nevyhnu. Být tváří toho nejdůležitějšího vztahu v životě člověka – ještě důležitějšího než rodina – na to se radši snažím nemyslet.“

Přesto svou roli Jonathan Roumie bere jako dar od Boha a do jisté míry ji dokáže vnímat s odstupem: „Myslím, že mi Bůh dal dar a milost být do jisté míry slepý k té velikosti a tíze toho všeho. Někdy to cítím, ale většinou jsem před tím chráněný, protože kdybych si uvědomoval přesně, jaký to má dopad, i kdyby jen na jediného člověka, zničilo by mě to.“

Vyvolení nejsou jen dalším biblickým filmovým zpracováním. Seriál se stal dílem,



které otevírá otázky, jak vůbec Krista zobrazit a kde leží hranice mezi rolí a skutečným životem. Jonathan Roumie v nich nese tíhu, jež ho přesahuje – a právě tím možná ukazuje, co znamená stát se součástí příběhu, který je větší než on sám.

Mgr. Filip Muroň

Vystudoval Mediální studia na Univerzitě Karlově v Praze a oboru se také věnuje z pozice nepravidelně píšícího novináře. Mezi jeho velké záliby patří poznávání cizích kultur, dobrodružné výpravy, pobyt v přírodě, sportování a jako ochotník se občas ukáže i na divadelním jevišti.

Výjimečný SVĚT INTROVERTŮ

Jaroslav Hynek a Anna-Marie Foltýnová



Každý to určitě zná. V kolektivu v práci, ale možná i doma, máte člověka, který potichoučku sedí v koutě, nezapojuje se do kancelářských vtípků, raději sedí sám a nevyhledává pozornost ostatních. Když se ho na něco zeptáte, často odpoví jedním slovem, a vytáhnout z něj nějakou další informaci o tom, jaký byl jeho nebo její víkend, to je obvykle velmi těžké. To jsou – v kolektivu plném extrovertů – tak neoblíbení introverti.

Jmenuji se Vojta, už od dětství jsem si všiml, že svět kolem mě se točí nějak rychleji než ten můj. Že je také hlučnější a zbytečně upovídaný. Nechápal jsem, proč by měli všichni – včetně mě – běhat někde za domem s míčem, postrkovat se a navíc každý den. Vždyť v tichu mého pokoje s encyklopedií v ruce bylo tak dobře.

Introverze není slabost, ale jiný typ síly

V hlučné společnosti, ve které je často kladen důraz na rychlost, výkon a extrovertní projev, může být introvertní povaha přehlížena a utlačována. V dnešní době se nadržuje lidem, kteří jsou výrazní, energičtí, a stejně tak se tlačí i na rozvoj jejich vlastností. Introverti se pak mohou cítit přehlíženi, pokud nejsou aktivně zapojeni do konverzace



nebo aktivity někým jiným. To, že je dnešní doba opravdu taková, dokazuje fakt, že podíl introvertů v populaci je udáván mezi 30 až 50 procenty... ale jako by nebyli.

Dokážu si představit, že ve škole některé dny ani nevěděli, že tam jsem. Prostě jsem v klidu seděl na svém místě a dělal, co se očekávalo. I teď v práci jsem nejraději, když si dělám své, svým postupem, přicházím si na nejefektivnější řešení a nikdo neruší. Naštěstí mám vlastní kancelář – nechápu, jak někdo může pracovat

v open space – no a možnost pracovat z domova (Home Office) je pro mě přímo dar shůry.

Jenže ve skutečnosti mají introverti celou řadu vlastností, kterými mohou vynikat až už v osobním životě, tak i například ve světě vědy nebo byznysu. Ve světě těch nejhlasi-
tějších osobností působí introverti spíše ne-
nápadně. Vynikají schopností soustředit se,
naslouchat, vnímat detaily a promýšlet věci

do hloubky. Dříve než promluví, přemýšlejí. A právě díky této vnitřní stabilitě, trpělivosti a schopnosti reflexe mají mnohdy větší vliv, než se může na první pohled zdát. Přesto je dnešní společnost tlačí do přizpůsobování se silnější většině, protože jsou vnímáni jako neambiciózní, neaktivní a plaší.

Naštěstí jsem si pro sebe našel ono kouzlo introverze – tedy jak mohu být pro lidi kolem sebe užitečný právě díky ní. V pracovní rovině jsem součástí týmu, který si uvědomuje, že rád a spokojeně udělám typy úkolů, které ostatní nebaví, protože jsou z jejich pohledu nudné, neakční, vyžadují dlouhý čas na rozmyšlení, hledání optimálního řešení, hledání vstupních dat apod. Trpělivost je jednou z mých silných stránek, v poklidu vyčkávám na uplatnění některých svých nápadů i desetiletí, musí na ně nazrát čas.

Psychologie definuje introverzi jako osobnostní rys, nikoli jako poruchu nebo nedostatek. Introverti často čerpají sílu z vnitřního světa, ze samoty, tichého přemýšlení, čtení nebo tvoření. Oproti tomu extroverti se „dobíjejí“ v kontaktu s ostatními lidmi. To, že introvert není neustále společensky aktivní, neznamená, že je méně společenský – jen volí jiné způsoby komunikace a často i hlubší vztahy.

I když mě díky typu zaměstnání zná spousta lidí a vztahy s nimi mám povětšinou srdečné, opravdu mne zná jen několik málo lidí. Nevyhýbám se společnosti a akcím různého druhu, řadu z nich i organizuji, ale vždy jsem spíše rád, že právě skončily a já si mohu v klidu o samotě nechat doznít radost z toho, že to bylo



buď milé nebo užitečné pro druhé. Rád zajdu na koncert, jen moc nechápu, proč lidé v publiku ruší umělce i sebe pokřiky či vlastním zpěvem a tleskáním.

Jak s introverty pracovat a rozvíjet jejich potenciál

Introverti bývají často přehlíženi, ať už v pracovních kolektivech, nebo ve třídě plné dětí. Nejsou to ti, kdo se hlásí o slovo, nepotřebují být středem pozornosti a málokdy se prosazují silou. Klíčem k efektivní práci s introverty je respekt k jejich pracovnímu stylu a vytvoření místa, kde mohou využít své silné stránky. Naslouchejte jim, respektujte jejich prostor a dbejte na to, aby je měli dostatek pro svou vnitřní kreativitu. Vzhledem k jejich povaze se také může stát, že působí nedůvěřivě. Jestliže se s nimi snažíte navázat vztah, dejte jim dostatek místa na vybudování důvěry.



Klíčové bylo, že jsem dokázal svou introverzi přijmout jako dar a objevit její kouzlo, které mi život obohacuje. Navíc jsem objevil i způsoby, jak mohu díky tomu sloužit i druhým lidem, nejen pracovní, ale i v soukromém životě. Mám také štěstí na lidi kolem sebe, se kterými se mohu podílet na budování různých cílů právě tím svým specifickým, ale pro mě přirozeným dílem.

Podobně je to pak i s výchovou dětí. Především, pokud jste rodiče zaměřeni na společnost ostatních lidí, může pro vás být těžké najít způsob, jak podpořit uzavřené dítě. Takové děti bychom neměli tlačit do sociálních interakcí – jestli se chtějí jen dívat, nechte je. Naopak, pokud nevědí, jak se zapojit, pomozte jim najít způsob, jakým by se měly vyjadřovat. Neméně důležité je také podporovat jejich zájmy, a to i ty tiché – kreslení, čtení, skládání lega a jiné.

Díky různým vlivům jsem se v dospělosti naučil nejen pohybovat v extrovertním světě, ale v některých případech, v jistých rolích, se dokonce projevoval extrovertně – alespoň na první pohled. Ne, že bych se přetvařoval, ale zjistil jsem, že je i pro mě výhodné přepnout do módu, který je druhými očekáván, neboť k dané roli více sedí. Stejně má nad sebou člověk stále kontrolu a svému projevu dá meze, které jsou pro mě jako introverta bezpečné a cítím se v nich komfortně. Když jsem byl dítě, tak to pro mě bylo nemožné.

Síla introverze

Introverti nejsou tiší jen náhodou. Jejich vnitřní svět je často hluboký, soustředěný a citlivý na detaily. I přesto, že je dnešní svět uspěchaný a hlasitý, introverti často hrají klíčové role v mnoha oblastech života. Schopnost introvertů naslouchat přináší do mnoha vztahů a společností klid,



**INTROVERTI
BÝVAJÍ ČASTO
PŘEHLÍŽENI,
AŽ UŽ
V PRACOVNÍCH
KOLEKTIVECH,
NEBO VE TŘÍDĚ
PLNÉ DĚTÍ.**



DÍKY JEJICH
SCHOPNOSTI
PŘEMÝŠLET DOKÁŽOU
JÍT INTROVERTI DO
HLOUBKY A PŘINÉST
SYSTEMATICKÉ
ŘEŠENÍ KOMPLEXNÍCH
PROBLÉMŮ,
JSOU TRPĚLIVÍ
A SOUSTŘEDĚNÍ.

porozumění i prostor pro druhé. Ve vztazích mají hluboký cit pro spravedlnost, proto se dokážou napojit na emoce druhých, nepodléhat impulzivitě, a mít tak vysokou osobní zodpovědnost k lidem ve svém okolí. Když pak takového člověka potkáte ve společnosti, můžete vnímat jeho klid, soucit a rovnováhu. Tím, že nemají rádi změny, se můžete spolehnout na to, že jejich přátelství je opravdu hluboké.

Jaroslav V. Hynek, poustevník žijící stále mezi lidmi. Pracuje jako sekretář pro vnitřní věci YMCA v České republice. Miluje stromy, hudbu, trezory, moře, excel, design, kameny, architekturu, mravence, hvězdy a život vůbec.

Díky jejich schopnosti přemýšlet dokážou jít introverti do hloubky a přinést systematické řešení komplexních problémů, ale také obyčejných věcí. Jsou trpělivi a soustředění, což je v mnoha profesích důležitá vlastnost. Díky své potřebě ticha se v nich často rodí originální nápady. Ticho je tak přetvářeno v kreativitu a vyšší společenské hodnoty. Jsou zkrátka nepostradatelnou složkou každé společnosti. A mnohdy silnější, než se zdá.

Dnes svou introverzi považují za sílu, a jak už jsem zmínil – svého druhu dar. V čem spočívá výjimečnost introvertů, když je nás 30 až 50 procent? V tom, že vnitřní svět každého introverta je opravdu jedinečný. Jen ho objevit a přijmout – pro sebe i pro druhé.

Anna-Marie Foltýnová

vystudovala žurnalistiku a management, ale profesně se nakonec vydala cestou projektového řízení. Dnes působí jako koordinátorka v designovém studiu, které se specializuje na výrobu dětských hřišť, a propojuje tak kreativní nápady s precizní realizací. Ve volném čase zpomaluje u pečení z kvásku, které jí dává prostor pro trpělivost, kreativitu a radost z poctivého výsledku.



HOLUB PIERO

JOZEF KOLLÁR

ILUSTRACE: MICHAL FISCHER

STRAN: 128

ROZMĚR: 138 × 215 MM

Holubi žijící v hejnu na mořské pláži časem přestali létat. Považovali létání za zbytečné, protože měli bez námahy postaráno o zbytky jídla z nedaleké restaurace. Život jim organizoval samolibý královský rádce Fogl. Holubům, kteří přestali létat, časem zakrněla křídla a jejich těla se zvětšila tak, že už nemohli vzlétnout.

S takovým životem se odmítá smířit mladý holub Piero. Touží něčeho dosáhnout, nestačí mu jen bezcílně přežívat v hejnu. Chce být svobodný a létat. Díky svému odhodlání, úsilí a silné vůli se přiblíží k naplnění svých snů. Tato cesta přinese Pierovi mnoho strastí, ale i nové pochopení štěstí, lásky, obětavosti a čestnosti. V dramatické chvíli mu jeho rozhodnutí zachrání život. A nejen jemu...

JOZEF KOLLÁR se narodil 15. října 1960 v Trnavě, vystudoval žurnalistiku na Filozofické fakultě UK v Bratislavě a následně působil v tištěných médiích jako redaktor a editor. V roce 1994 debutoval svou knihou prózy *Nedorozumenie*, za kterou získal Cenu Ivana Kraska. Jako reportér byl v roce 1997 oceněn Slovenským literárním fondem. V dalších letech se stal autorem více než 20 knih v oblasti literatury faktu, ale i prózy, a to nejen pro děti a mládež. Za svá díla získal několik významných literárních ocenění.



Knihu vydalo nakladatelství
Advent-Orion, spol. s r. o.,
Roztocká 5/44, Praha 6 – Sedlec.
Můžete si ji objednat na adrese:
www.adventorion.cz/knihy,
e-mailem: expedice@adventorion.cz
nebo telefonicky: 558 359 100, 603 553 628.





Neobyčejný ŽIVOT MATKY TEREZY

Anna-Marie Foltýnová



V hlučných ulicích indické Kalkaty, kde v době po druhé světové válce propukl hladomor, našla své místo drobná žena oděná do prostého bílého sári s modrým lemem. Nepůsobila navenek nijak nápadně, ale v sobě nesla klid, víru a neuvěřitelnou vnitřní sílu. Její jméno zná dnes celý svět – Matka Tereza.

Narodila se v roce 1910 ve Skopje jako Agnesě Gonxhe Bojaxhiu. Už od dětství se zájímala o víru a životy lidí, kteří měli méně než ostatní. Ve svých osmnácti letech vstoupila do řeholního řádu Loreto a odjela jako

misionářka do Indie, kde složila slib novicky a přijala jméno Tereza. Nejprve vyučovala na katolické škole v Kalkatě a věnovala se výchově dětí z lepších rodin. I přesto, že jí bylo

po nějaké době svěřeno vedení, nenacházela za školními zdmi naplnění.

V roce 1946 se rozhodla následovat vnitřní volání a opustila loretánský klášter, aby se začala věnovat chudým a umírajícím. Získat povolení opustit řád nebylo jednoduché, ale nakonec dostala svolení a začala jednat. Odešla bez majetku, bez jistoty, jen s vírou a odhodláním. Prvním úkolem bylo naučit se základní zdravotní péči – sama prošla kurzem u indických misionářů a brzy poté začala s prvními aktivitami na ulici mezi nemocnými a hladovějícími.

V roce 1950 založila kongregaci Misiónářky lásky – společenství žen, které se rozhodly žít v naprosté chudobě a věnovat svůj život službě druhým. Jejich cílem nebylo vytvářet instituce, ale být tam, kde je potřeba: na ulici, v chatrčích, u lůžka umírajícího člověka. Péče, kterou nabízely, nebyla jen lékařská. Šlo o přijetí, blízkost, dotek a přítomnost.

Jedním z nejznámějších zařízení se stal „Dům pro umírající“ (Nirmal Hriday), který otevřela v budově bývalého hinduistického chrámu. Místo, kde lidé bez přístřeší mohli odejít důstojně. Pro Matku Terezu bylo podstatné, aby lidé věděli, že nejsou



zapomenuti. Že jejich život měl smysl – a v posledních chvílích nebudou sami.

„Největší chudoba není hlad, ale pocit, že nejste milováni, že jste nežádoucí,“ říkávala často. A přesně s tímto vědomím konala. Přitom pro ni nebylo podstatné, jaké víry je ten, komu pomáhá. Křesťan, muslim, hinduista – člověk je především člověkem.

Za více než 40 let její služby se kongregace rozšířila do více než stovky zemí. Zřídila sirotčince, nemocnice, azylové domy, kuchyně pro bezdomovce. S podporou



NEJVĚTŠÍ
CHUDOBA NENÍ
HLAD, ALE POCIT,
ŽE NEJSTE
MILOVÁNI, ŽE JSTE
NEŽÁDOUCÍ.

dobrovolníků a dalších řádových sester se dostala do oblastí postižených hladomorem, válkami i epidemiemi.

A přesto – nikdy nepůsobila jako hrdinka. Sama říkala: „Jsem jen obyčejná žena, která slouží neobyčejnému poslání.“ Její tvář často působila přísně, ale její oči prozrazovaly nekonečné pochopení a klid. Nebyla sentimentální. Uměla být přímá, někdy až tvrdá. Ale její práce nebyla o emocích – byla o každodenní neúnavné přítomnosti tam, kam se jiní báli vkročit.

Její činnost přitáhla pozornost světa. Byla oceňována po celém světě. Nejvýznamnější cenou je bezpochyby Nobelova cena za mír, kterou obdržela v roce 1979. Mnozí si ji chtěli vyfotit nebo pozvat na rozhovor. Ale ona zůstávala věrná své skromnosti – častokrát místo veřejných ceremoniálů volila osobní návštěvu u nemocných.



JEJÍ SÍLA BYLA
V TOM, ŽE NĚCO
DĚLALA – TEĎ,
TADY A PRO
KONKRÉTNÍHO
ČLOVĚKA.

Kritika ji neminula. Někteří novináři a aktivisté ji obviňovali z toho, že v jejích domovech chybí moderní standardy zdravotní péče, jiní jí vyčítali, že více pomáhá umírajícím, než bojuje proti příčinám chudoby. Sama však nikdy netvrdila, že její práce vyřeší globální problémy. Její síla byla v tom, že něco dělala – teď, tady a pro konkrétního člověka.

Zemřela v roce 1997 ve věku 87 let. Její smrt zarmoutila miliony lidí na celém světě, ale zanechala po sobě živý odkaz. Kongregace Misionářky lásky dodnes funguje, stále přijímá nové sestry a pokračuje v pomoci těm nejpotřebnějším. V roce 2016 byla Matka Tereza svatořečena papežem Františkem jako „svatá z chudinských čtvrtí“.

Její život je připomínkou, že laskavost není jen krásnou myšlenkou, ale konkrétní volbou. Že soucit není pasivní soucítění, ale činnost, která může bolet, unavit – a přesto měnit svět. Ne zcela a hned, ale postupně, krůček po krůčku.

Obyčejné VĚCI, *které se staly* VÝJIMEČNÝMI



Pro někoho je to jen ranní rutina – otevřít oči, natáhnout se pro hrnek, zapnout konvici, udělat si snídani a odejít do práce. Pro Miroslava Kančího to byly dlouhé roky nedosažitelné věci. Žil na ulici, bral drogy, nevěděl, kde bude spát další noc. Dnes má stálou práci, bydlení, přítelkyni Katku, a když drží v ruce klíče od bytu, je to pro něj víc než kovový předmět – je to symbol naděje a nového začátku. S Mírou mě seznámil Martin, o kterém bude v článku také řeč. Když jsem přišel na schůzku, čekal na mě sympatický člověk s úsměvem na tváři.



Jan Libotovský

Jak jste se vůbec dostal na ulici, jak se taková věc stane?

Dostal jsem se tam, protože jsem byl po kriminálech a domů už to nešlo. Moji rodiče už nechtěli, abych se vrátil pod jejich střechu. Bylo to pro mě velmi těžké. Vztahy v rodině jsem si poničil drobnými krádežemi, který jsem občas doma dělal, a tím, že jsem domů chodil, jak jsem chtěl. Táta mě pak už domů nevzal, a najednou jsem se ocitl na ulici. Začal jsem využívat sociální služby, kde mi dávali jídlo.

Kolik vám bylo tehdy let?

Bylo mi něco přes 18 let. Vyšel jsem z pastáku a táta vůbec nechtěl, abych u něj bydlel. A když jsem byl na ulici, začal jsem prostě s drobnými krádežemi, který postupně narostly až na velký, čuchnul jsem si k fetům, hodně taky k alkoholu, bylo mi prostě jedno, jak se chovám. Myslel jsem si, že jsem prostě mistr světa. Nějaká odpovědnost, dobro, zlo nebo vztah k Bohu, nad tím jsem v tu dobu vůbec nepřemýšlel.



**TÁTA MĚ PAK
UŽ DOMŮ
NEVZAL,
A NAJEDNOU
JSEM SE OCITL
NA ULICI.**

A tak jsem se na ulici poflakoval a občas kradl. Poprvé mě zavřeli na čtyři roky, to mi bylo 19 let. Byl jsem mladý člověk, a když stejně staří kluci byli venku, chodili na diskotéky, jezdili na dovolenou, užívali si a dělali, co chtěli, tak musím říct, že to bylo opravdu těžké.

Jak jste „prožil“ roky v nápravném zařízení?

V kriminále jsem se hodně věnoval fotbalu, protože tím jsem si vydělával na kouření. Fotbal jsem hrál od malička a byl jsem v něm opravdu dobrý. Táta s mámou za mnou jezdili na návštěvy jenom jednou za tři měsíce. V rodině to bylo s financema špatný, tak jsem nedostával ani balíky. A tak jsem si musel takhle přes léto vydělávat. Díky tomu jsem měl hodně tabáku a ten tabák jsem v base směňoval za marihuanu a pervitin. A tak jsem ve vězení hodně času strávil v díře za užívání drog.

A potom? Jaký byl návrat do „normálního“ života?

Po těch čtyřech letech, když mě pustili, tak se toho moc nezměnilo. Sice jsem si našel



přítelkyni s dvěma dětmi, ale pořád to nebyl dobrý život – takový, který si představujeme a chceme, takový, jaký prožívám dnes.

Přibližně po půl roce jsem šel na tři roky zase do výkonu trestu. Viděl jsem ale, že rodiče jsou v letech a jdou do důchodu, ten fotbal mi taky už tolik nešel, jako když jsem byl mladší, a všechno bylo těžší. Začal jsem víc strádat. Ve vězení jsem začal směňovat různé věci, abych měl na tabák a drogy. Ty jsem bral dál, zatím jsem nedokázal přestat. Když jsem vyšel ven, táta mi říkal, abych jel do Prahy, a já nakonec souhlasil. Je to prostě větší město.

Jsou různé organizace, kde vám po výkonu trestu nabízejí pomoc, sociální služby, nějakou práci, a snaží se vás vrátit do normálního života. To znamená, že každý den chodíte do práce na osmihodinové směny, do nějakých firem, k nějakým koordinátorům. To jsem zkoušel taky, byl jsem několikrát v Plzni, v Mladé Boleslavi, několikrát jsem odjel z republiky pryč. Měl jsem různé představy, ale vždycky jsem se vracel do Prahy. Praha mi ale moc štěstí nepřinesla, protože jsem tady vždycky skončil na ulici. Dopadlo to vždycky hrozně moc špatně – na drogách, v divných psychických stavech a halucinacích. Několikrát jsem byl převezen do léčeben jako Bohnice, z Bohnic do Opařan, pak zase Bohnice a Opařany, takhle se to střídalo.

Pobyt ve vězení vám nepomohl? Vždycky jste se dostal zase zpátky na ulici?

Ne, nepomohl, vždycky mě to táhlo zase zpátky ke dnu. A pak jsem se vrátil ještě na rok do vězení. Takže po nějaký sedmi/osmiletý etapě kriminálního života jsem byl venku nějaký tři/čtyři měsíce po výkonu trestu. Měl jsem začít dělat hodiny obecně prospěšné práce, aby mě nezavřeli znova. Byl jsem zase tady v Praze, ale už jsem víc

přemýšlel, jako že bych neměl dělat kraviny, že už mi je 34 let, že se musím víc snažit, že musím v životě změnit směr.

Tehdy jsem byl na Florenci v parku u tramvajový zastávky a válel jsem se na kartonu a měl jsem takový divný psychotický stav. Najednou se u mě zastavil nějaký člověk, byl to Martin Šarkozy, a sáhl mi na hlavu. Nebál se mě, i když jsem byl v afektu, sáhl mi na hlavu a řekl: „Ve jménu Boha



vykazuju pryč všechno zlo, co máš v sobě, a ve jménu Ježíše Krista uvolni se a pojď se mnou.“

Když jsem ho slyšel, tak se mi zdál jako blázen, ale já jsem prostě v tom momentu, nevím, slyšel nějaký vnitřní hlas, který mi říkal, abych se nebál. A já jsem se prostě v té situaci úplně uklidnil. A začal jsem Martina poslouchat. Martin neváhal, otevřel Bibli a četl mi z Lukášova evangelia.

Moc jsem to evangelium ani nevnímal. Spíš jsem se bál toho vnitřního hlasu, který ke mně mluvil. Martin mi řekl,

že mi pomůže, že má jídlo a že mi dá najíst a napít. A pokud potřebuju, že mi dá nějaký peníze. Že mi to všechno dá, abych byl v pohodě. Ptal se mne taky, kdo jsem, odkud jsem a co je se mnou, jestli fetuju, jestli užívám nějaký drogy nebo jestli piju alkohol. Na všechny otázky jsem mu popravdě odpověděl. Přiznal jsem alkohol i fety, a prostě všechno. Řekl jsem mu, že toho je na mě moc. Že se prostě bojím lidí; měl jsem nějakou svoji historku, kterou si už ani nepamatuju.

Ten člověk mě uklidnil s tím, že pracuje kousek odsud, a jestli bych raději nechtěl práci než takovýhle kraviny, a jestli mám v noci kde spát. Ptal se, jestli nevím, kde je nějaké sociální centrum, kde by za mne zaplatil nocleh. Tak jsem řekl, že ano, přistoupil jsem na to. Věděl jsem, že je tady v Praze Středisko Naděje, U Bulhara 46 a že nabízí možnost přespání na Žižkově, kde vás to vyjde na 40 Kč za noc. Takže Martin mi to opravdu vždycky zaplatil na 14 dní.

Promluvil ke mně, abych si prostě sehnal práci, a já jsem šel na Pražský služby, kde souhlasili, že mě vezmou na brigádu. Tak jsem začal po Praze uklízet ulice, od pondělka do pátku. A peníze jsem si strádal ve Středisku Naděje do trezoru. Oni tam taky viděli, že mám problém s drogama. A abych ty peníze za drogy neutratil, tak jsem tam měl osobní trezor. Tak to fungovalo asi tak necelej měsíc, než jsem zase spadl na dno.

Byl jeden den, kdy jsem utratil úplně všechny vydělaný a nastrádaný peníze. Za drogy. Pak už mě nezbývalo nic jinýho než se vrátit do Karlových Varů. Volala mi sestra, která pro mě sehnala jiný zaměstnání.



U kolotočáře, u kterýho jsem dělal jenom za polívku. Jednou jsem od něj dostal peníze, když jsem se šel bavit, a netušil jsem, že poznám ženu, která mne z toho všeho bude pomaličku dostávat.

Kačka, moje přítelkyně, byla se mnou, když jsem měl různý psychózy, kdy jsem si myslel, že po mně něco leze, a odhazoval jsem věci, nebo když jsem si myslel, že mě chce zabít. Ale byl jsem už s Kačkou, mým andělem, a ona to měla se mnou fakt těžký. Do dneška toho jednání lituju, protože to byl nafetovanej ďábel ve mně, kdy jsem měl v hlavě jeden velkej chaos.

Ale teď pracuju na hlavní pracovní poměr a za to vděčím Kačce, protože mi sehnala práci. Hledali ještě jednoho člověka do týmu pro grilování kuřat. Naučil jsem se všechno, co bylo třeba, a teď pracuju dva měsíce, bydlím s Kačkou a zjišťuju, jak ten normální život mě prostě zvedl. A když jsem mluvil

několikrát s Martinem, byl vždycky hrozně rád, když jsem třeba dělal v Mladý Boleslavi nebo když jsem mu po dlouhatánský době řekl, že žiju s přítelkyní a s malým děckem, tak měl opravdovou radost a řekl mi, vidíš, vždyť jsem ti to říkal, že jednou k tobě prostě Pán přijde a ukáže ti dobrou cestu.

Mně to vhání slzy do očí, když jsem tady v Praze, protože tady jsem si prožil dobrý, ale taky vytrpěl hodně zlý časy. Hrál jsem tady na kytaru, kdy jsem si přivydělával jako pouliční muzikant. Jednou ke mně přišel Tomáš Klus a moc mi pomohl. Díky němu jsem byl taky jednu noc „hudební hvězdou“. Splnil se mi totiž sen – 12. března letošního roku, kdy jsem měl koncert v klubu Roxy před tisícovkou lidí. Předtím jsem byl dva dny hrozně nervózní. Ale nebylo se čeho bát, protože když si vezmu kytaru, tak je ze mě jiný člověk. V tu chvíli prostě vnímám jenom kytaru a nevnímám nic kolem sebe, vnímám jenom těch šest strun, co mi nadělil Pán Bůh. A že dávám lidem radost, kterou v sobě mám.



A KDYBY TENHLE
ČLÁNEK ČETL
NĚKDO, KDO JE
TAKY NA ULICI,
TAK MU CHCI ŘÍCT:
NIKDY TO PROSTĚ
NEVZDÁVEJ!

Co vám teď dělá největší radost?

Jsem tak rád, že dneska nemusím vytahovat karton z popelnice a nemusím si říkat o chleba. Jsem rád, že dostávám večeři, že vstávám ve čtyři, i když trochu nadávám. Jsem vděčný, že si na ten chleba vydělám, že přinesu domů výplatu. Jsem rád, že mám i nějakou zodpovědnost, a vnímám to úplně jinak, než když jsem byl na ulici. A myslím si, že když chce člověk některý věci zvládnout, je o dost snazší, když má někoho vedle sebe, třeba hodnou ženu. Ale stejně pak musí vyhledat Boha. Jinak to prostě v životě nejde. Anebo musí přijít někdo, jako je Martin Šarkozy, a otevřít mi oči. Nebo musí proplout kolem někdo jako Tomáš Klus, i se svou ženou a Honzou Seidlem, který jsou taky součástí tohoto příběhu.

Po shledání s Tomášem jsem vydržel pracovat čtyři měsíce v automobilovém průmyslu v nějakém režimu. Pak jsem zase spadl dolů. Ale už jsem něco prožil, už jsem zase kousek vyspěl. Kačka to měla se mnou hrozně těžký. Ono to vypadá, že to bylo jednoduchý, ale se mnou to neměla vůbec snadný. Ještě jsem se nacházel v těch stavech, tak mi několikrát volala, já jsem byl úplně mimo a nevzal jsem jí to. Prostě si se mnou prožívala hrozný období. Ale dostal jsem jednou od Kačky nůž na krk s tím, že buď chci žít normálně, tak jak žijí normální lidi, buď chci být s ní, se ženou, která mě miluje a nabízí mi dveře od baráku, nebo budu prostě venku, s ní ale v tomhle stavu nemůžu zůstat. A já věřím, že v tu dobu na mě promluvil Bůh a pomohl mi, že jsem už prostě nechtěl bejt takovej zlej a hnusnej člověk.

A kdyby tenhle článek četl někdo, kdo je taky na ulici, tak mu chci říct: Nikdy to prostě nevzdávej, to ať tě ani nenapadne!

Mohu se vás zeptat, jak dlouho jste čistý?

Jsem čistý už třetí měsíc. Bez výjimky. Už na to ani tak moc nemyslím. Vím, že jdu

zítra do práce, tak mě to k tomu ani netáhne. Posílám peníze přítelkyni na účet, abych k nim neměl přístup. Dělam všechno pro to, abychom jednou já, Katka a malej Fanda tvořili normální rodinu.

Když jste žil na ulici, bylo něco, co ostatní považují za samozřejmost, ale vy jste to neměl a chybělo vám to?

Byla to deka v zimě, čistá deka v zimě, nebo teplo v zimě. To bylo hrozný. Byl jsem s lidma, který se v té zimě ráno už neprobudili.

Jak se cítíte, když uděláte změnu a na jednu máte nějaké peníze v kapse a máte kde spát?

To je něco nádherného, připadáte si jako milionář. A pokud si sáhnete na dno jako já, a pak se to změní a vy si můžete někam sednout na kávu a zaplatit ji z vlastních vydělaných peněz, tak to je nádherný.

A dneska, když to máte, berete to už samozřejmě, jako většina lidí?

Ne, uvědomuju si to a každý den za to děkuju a jsem opravdu vděčný. A děkuju tiše taky Bohu, když usínáme, protože Kačka není založená jako věřící člověk, a tak na to si musí přijít sama.

Chápu to tak, že droga je hrozná síla. Co člověk potřebuje, aby toho nechal?

Nikdy na to nemůžete být sám. Vždycky potřebujete blízký lidi, který s vámi jsou.

Dlouho jste se pohyboval nahoru a dolů. Jak člověk získá vůli ke změně?

To začalo asi tím, že jsem byl zamilovaný do Kačky a nechtěl jsem ji opustit kvůli drogám. A několikrát mě postavila před rozhodnutí – buď drogy, nebo já, protože jinak ty drogy miluješ víc než mě. A já jsem byl

naštvaný, protože měla pravdu. A je nutný si to uvědomit. Já teď chci něco jinýho. Je taky nutný, aby měl člověk práci a nějaký režim, kdy nemá volný čas. Aby po práci cítil únavu, musel si sednout a říci si: mám toho dost, potřebuju si odpočinout.

Jednou bych chtěl pomáhat lidem, který jsou na ulici, a dát jim šanci. Protože bych chtěl, aby dostali příležitost. Možná se z deseti udrží tři, ale i to je dobrý.

Jaká věc vám dneska dělá radost, kterou jste tenkrát neměl?

Když si napíšu hodiny, který jsem odpracoval, když přijdu domů a čeká na mě Katka, když můžu dělat úplně normální věci, který jsem tenkrát neměl. Jsem za to skutečně vděčný a dělám všechno, abych o to nepřišel.

Děkuji za rozhovor.

Když se s Mírou loučíme, usmívá se. Ještě slyším jeho: „Každý den děkuju Bohu za to, že mám střechu nad hlavou.“ Přemýšlím, jak často děkuji já, a jak si vážím obyčejných věcí, které obyčejnými nejsou. Příběh, který jsem od Míry slyšel, je připomínkou, že zázraky nejsou vždy hlasité a okázalé. Někdy mají podobu horké polévky, čisté teplé deky nebo klíče, který otevírá dveře domova.

VÝJIMEČNOST *je* **VŽDY** *spojená* S ODVAHOU

Vítězslav Vurst



Je statečný a neohrožený postoj v konfrontaci se zlem, násilím a nebezpečím otázkou výchovy, přesvědčení, nebo výsledkem nějakého „autopilota“, který nezávisle na nás určuje následné konání? A proč někteří lidé místo pomoci ve stejné situaci jen přihlížejí, natáčejí na mobil nebo bez povšimnutí pokračují ve své cestě?



Uvedené otázky jsme si od vzniku Ceny Michala Velíška (před dvaceti lety) kladli mnohokrát. K udělování ceny a zveřejňování statečných postojů nás motivovala událost, která se odehrála 13. září 2005 na Karlově náměstí v Praze. Michal Velíšek, střihač televize Nova, procházel přes náměstí se svou osmiměsíční dcerou, kterou vezl v kočárku. V něm měl také dárek pro manželku k výročí jejich svatby. Při procházení parkem Karlova náměstí si všiml mladé ženy, vedle které seděl nějaký muž. Svým projevem naznačovala, že není něco v pořádku. Zabrzdil kočárek a udělal krok směrem k ženě – „nepotřebujete pomoc“? Odpovědi se nedočkal, protože muž, který mladou ženu obtěžoval, pistolí, kterou měl za jejími zády, Michala Velíška několikrát postřelil. Ten zraněním následně podlehl. Kočárek s dcerou zůstal na místě činu a dárek pro manželku už také nebyl doručen.

Tato krutá událost vyvolala ve společnosti diskusi, kterou nechtě přiznalo prohlášení tiskové mluvčí jednoho ministerstva, jež vyznělo ve smyslu – „než budete pomáhat, ověřte si, zda vám samým nehrozí nebezpečí“. Ale jak si to mohl Michal Velíšek ověřit? Co měl udělat jinak? Nepodporoval by podobný přístup spíše lhostejnost?

V Nadaci ADRA, ve spolupráci s TV NOVA, se zrodila iniciativa pro vznik ceny, která by nejen připomínala čin Michala Velíška, ale také vyzdvihovala postoje těch, kteří nejsou lhostejní k projevu zla nebo ohrožení kolem sebe – lidí, kteří ač neprofesionálové, udělali konkrétní čin k záchraně nebo ochraně lidského života. Smyslem ceny bylo takové lidi hledat a zviditelnovat jejich postoje slušnosti, odvahy a statečnosti a ukazovat na hodnoty, které by se neměly nikdy ze společnosti vytratit.

Za devatenáct let trvání tohoto projektu veřejnost přihlásila 1 216 různých činů lidské odvahy. V roli nečekaných zachránců se ocitly také děti do 15 let.

Některé nominované činy byly fascinující. Nedá se zapomenout na Petra Vejvodu, sedmnáctiletého studenta střední školy ze Žďáru nad Sázavou, který se postavil mezi útočící, duševně nemocnou ženu a svoji napadenou spolužačku. Bodným ranám útočící ženy nakonec podlehl. Byl jediným dítětem svých rodičů. Nebo příběh dvaatřicetiletého Miroslava Fenika z Příbramska, který z hořícího domu pomohl zachránit matku s dítětem, sám však v domě uhořel.

Nejdramatičtější událostí, která se přes svou dramatickост a tragédii stala zároveň přehlídkou duchapřítomnosti, odvahy



Ministr školství Robert Plaga blahopřeje v roce 2018 oceněným v dětské kategorii.



Hlavní cena a stříbrné medaile, které obdržel každý z finalistů. Hlavní cena a stříbrné medaile, které obdržel každý z finalistů.

a hrdinství, byly postoje některých studentů při tragické události na filozofické fakultě před Vánoci v roce 2023. Těch více či méně viditelných „hrdinů“ riskujících svůj vlastní život bylo tolik, že výbor, který o udělení Ceny Michala Velíška rozhoduje, nakonec ocenil ve virtuální podobě anonymně všechny.

Lhostejnost vs. nelhostejnost

Mnohé z nominovaných příběhů však odhalovaly i další obraz naší společnosti. Za všechny jen jeden příklad: Z domu, do kterého na rodinnou oslavu násilně vnikl muž se železnou tyčí, se kterou bil „hlava nehlava“ všechny přítomné, se podařilo uniknout dvěma sourozencům, aby přivolali pomoc. Na příběhu bylo obzvláště smutné to, že o pomoc prosícím dětem, navzdory jejich viditelným zraněním, nikdo nevěřil a nebyl ochotný přivolat policii.

Ze svědectví mnoha nominovaných vyplývalo, že ve své pohotové reakci, i přes přítomnost mnoha jiných, zůstali mnohdy sami. Zvláště bolestivě toto obvinění mlčící a lhostejné většiny znělo z úst nominovaných dětí. Mnohé z nich mluvily se zklamáním o lidech, kteří v té chvíli na tom stejném místě buďto jen přihlíželi, nebo si dokonce pořizovali záznam na mobil.

Na základě těchto svědectví jsme Ceně Michala Velíška začali říkat „Cena nelhostejnosti“.

Co rozhoduje o tom, jak se zachováme?

To je otázka, kterou jsme si v průběhu minulých let v souvislosti se svědectvím oceněných kladli mnohokrát. Je to výchova? Vzdělání? Momentální postoj? Nebo to, že je někdo „věřící“ a druhý „nevěřící“? Možná bychom očekávali, že ti, kteří se hlásí k víře, budou přece jen empatičtější a možná i hrdinštější. Doc. Marek Preiss z ústavu duševního zdraví na jednom z našich seminářů citoval studii, ze které vyplynulo, že tento předpoklad je mylný. Např. v ochotě podvádět při zkouškách jsou na tom obě skupiny stejně. Čím je to dáno? Zajímavý je v tomto směru seznam oceněných, kteří pomohli Židům před holocaustem a jejichž jména jsou vedena v Jeruzalémském památníku Jad Vašem. V seznamu polských hrdinů je více žen než mužů (1362:800). Ale ani to samo o sobě ještě není odpovědí na naši otázku.

Se zajímavým zjištěním přišla společnost BEHAVIO. Uskutečnila rozsáhlý průzkum na téma hrdinství. Více než tisícovce respondentů z České republiky položili mimo jiné otázku, jaké vlastnosti jsou podle nich důležité. 50 % dotázaných odpovědělo „mít



Cena Michala Velíška byla od druhého ročníku předávána v reprezentačních prostorách primátora hlavního města Prahy.



Tisková konference na Karlově náměstí v Praze – na místě, kde byl Michal Velíšek zavražděn. Vyhlášení Ceny Michala Velíška 28. září 2005. zleva: Pavel Bém, tehdejší primátor hl. města Prahy, Miloslava Nováková, Vítězslav Vurst

odvahu“ a 40 % „nebát se riskovat, když mi to dává smysl“. Na dotaz, zda se jim daří takovými být, jen 17 % z těch, kteří uvedli „mít odvahu“, odpověděli ANO. Jako by to korespondovalo s výrokem apoštola Pavla – „třebaže dobrou vůli máme, neumíme ji proměnit v čin“ (Římanům 7,16).

Integrita

Slovem integrita označujeme vnitřní celistvost, soudržnost a neporušenost. Používá se také v souvislosti k charakterizaci čestnosti a poctivosti člověka. Je to „převzetí odpovědnosti za to, co děláme“ (Beebe, 1992) nebo také „konzistence mezi jednáním a hodnotami“ (Romey, Gosticka Telford, 2003). A podle Petersona je to „charakterová přednost, jako universální hodnota, která je vždy oceňována v různých časech a různými lidmi“.

Jan Amos Komenský tyto „přednosti“ nazývá „ctnostmi“. Ve svých pedagogických i mravoučných dílech se zmiňuje o řadě ctností, které považuje za důležité pro osobnostní rozvoj a výchovu. Jeho seznam zahrnuje jak vnitřní kvalitu člověka, tak i specifické chování ve vztahu k druhým. Jednou z jeho desatera ctností je také udatnost. Podle Komenského je to schopnost čelit nebezpečím a překážkám a nepodlehnout strachu.

Rozlišuje statečnost fyzickou, kdy člověk čelí úrazu či smrti, a statečnost morální, kdy jde proti mínění jiných. A zdůrazňuje, že by člověk neměl zůstat pouze u toho, že o ctnostech mluví, ale hlavně je prožívá a rozvíjí.

V evangeliích Ježíš vypráví příběh, kdy kolem zraněného člověka procházejí různí lidé, kteří mluvili o morálce a „ctnostech“. Přesto právě oni tohoto chudáka minou. A pak tam jde nějaký Samařan, židovskou společností pohrdaný člověk, a pomůže. A Ježíš se v závěru vyprávění obrací ke svým posluchačům s výzvou: Jednej také tak!

Co pomáhá integritě?

Na seminářích, které jsme několik let pravidelně pořádali před udělováním Ceny Michala Velíška, jsme se snažili tomuto tématu porozumět. Nenašli jsme jednoznačnou odpověď na dotaz, proč se někteří lidé zachovávají statečně, a druzí ne. Ti, kteří dostali Cenu Michala Velíška, na otázku, zda se považují za hrdiny, ve většině případů odpovídali záporně. Často své jednání komentovali ve smyslu „to by mělo být normální“.

Přestože jsme zcela uspokojivé odpovědi na otázky lidského chování ve vypjatých situacích nenašli, na našich seminářích zaznělo mnoho zajímavých podnětů. Již citovaný



Pohled do sálu při předávání ceny.



Předání první CMV v prostorách Senátu, 19. 11. 2006. Držitel: Aleš Babinski.

J. A. Komenský ve své Didaktice dává důraz na to, aby výchova ke „ctnostem“ začala už od útlého věku. Zdůrazňuje, že příklad dospělých je důležitější než jejich slova, a připomíná i to, že dobrá společnost kolem nás (lidé, kterými se obklopujeme) má pozitivní vliv na naše postoje.

Ukazuje se, jak je důležité připomínat mladým skutečné hodnoty a „ctnosti“. Vyšlo totiž najevo, že když v jednom experimentu dali studentům před zkouškou přečíst Desatero, snížilo to procento pokusů o opisování nebo snahu o nekalé získání dobrého hodnocení. V některých společnostech a firmách mají zaměstnanci všude vyvěšené hodnoty, které firma zastává. Sám jsem navštívil jednu firmu, kde byl ve vstupním prostoru na stěně vypsán text: „My z (název společnosti) pevně věříme, že...“ a dále byly popsány hodnoty, na kterých stojí. Na prosklených stěnách jejich kanceláří byly nápisy: RADOST, ROVNOVÁHA, LASKAVOST, MOUDROST atd. Už samotné procházení chodbami této firmy bylo velmi příjemné.

Ostatně, to byl také jeden z důvodů, proč jsme před lety Cenu Michala Velíška založili – představovat příklady dobré životní praxe a správných postojů.

Vítězslav Vurst v minulosti působil jako kazatel, spolupracoval s humanitární organizací ADRA, byl také nemocničním kaplanem v Nemocnici Motol a ve Fakultní nemocnici Olomouc. Byl čestným předsedou výboru Ceny Michala Velíška, která se každoročně udělovala jako ocenění nelhostejného postoje při ochraně nebo záchraně lidského života neprofesionálem.

V Lehu (v severní Indii) jsem si v ředitelně Moravské školy (škola navazuje na působení misie Moravských bratří) vyfotil obrázek s textem z Bible: „Buď spravedlivý, miluj laskavost a žij pokorně“ (Micheáš 6,8). Jednoduché, srozumitelné a motivující. Některé výzvy zůstávají stále aktuální navzdory času a jiné kultuře. Pokud v dnešní době mluvíme o tom, že se vytrácejí některé hodnoty, je potřeba, abychom o to intenzivněji zdůrazňovali ty, které by neměly zapadnout.



Čestným hostem CMV v roce 2021 byl nynější prezident Petr Pavel.



Jednání výboru Ceny Michala Velíška.

*Země, která se
přestala bát*



VYKOUPENÍ SALVADORU Z PEKLA GANGŮ

Filip Muroň



Salvador, jedna z nejnebezpečnějších zemí amerického kontinentu a možná i světa. Až donedávna. Od roku 2019 je prezidentem Nayib Bukele, který započal boj proti tamním gangům, které po desetiletí terorizovaly celou zemi. Salvador se tak stal příkladem, jak se dá s ozbrojenými skupinami pracovat. Ozývají se však i hlasy označující toto výjimečné tažení za problematické.



Středoamerický Salvador býval po několik desetiletí označován za velmi nebezpečný. Důvodem byly dvě dominantní ozbrojené skupiny: MS 13 a Barrio 18, které tyranizovaly celou tamní populaci. „Salvador je notoricky známý jako země gangů, násilí a úplného bezpráví,“ popisoval cestovatel a dokumentarista Michal Hertlík v podcastu Světoví.

Počátky těchto kriminálních skupin bychom našli v 80. letech v americkém Los

Angeles, kde se v salvadorských minoritách zformovaly Mara Salvatrucha (později MS 13) i 18th Street Gang (Barrio 18). Američané však brzy přijali zákony, kterými tyto cizí kriminální živly vrátili zpět do jejich vlasti. „V Salvadoru se ocitli bez práce a jediné, co znali, byl kriminální život. Bojovali nejen proti sobě, ale páchali násilí i na nevinném obyvatelstvu. Zasíváním nenávisti a strachu do mysli Salvadorců si získávali nadvládu a moc v zemi,“ popsal Hertlík a dodal: „O této době je možné mluvit jako o 30 letech nejčernější salvadorské historie.“



Za poslední roky docházelo denně i na veřejnosti k několika vraždám – někdy jich byly dokonce desítky. „Za tu dobu přišly státisíce lidí o život, třeba proto, že se špatně podívali na autobusové zastávce na člena gangu. On vytáhl zbraň a toho člověka odstřelil na ulici. Nebo když mu člověk nechtěl dát mobil nebo nějaká dívka se zalíbila mladému členovi gangu, a neopětovala mu náklonnost, tak ji zastřelil,“ vyprávěl Michal Hertlík v podcastu. „Dokonce to bylo tak, že členové gangů dostali ráno příkaz, aby ten den zabili deset lidí, a pokud tento úkol nesplnili, přišli o život,“ pokračoval Hertlík s tím, že při poslechu těchto příběhů od místních mu běhal mráz po zádech.

Střih. V roce 2025 je situace diametrálně odlišná. „Udělali jsme ze Salvadoru nejbezpečnější zemi západní polokoule,“ tvrdí jeho prezident Nayib Bukele v rozhovoru s jedním americkým novinářem z léta 2024. Přestože podle oficiálních zdrojů je na tom např. Kanada či Chile z hlediska statistik lépe, bezpečí pociťoval po nedávné návštěvě i dokumentarista Hertlík: „Cítil jsem se v San Salvadoru naprosto bezpečně, na každém rohu jsou příslušníci policie či armády, kteří to tam střeží. Viděl jsem rodiny

s dětmi, malé děti běhaly a hrály fotbal. Obyvatelstvo – zejména starší páni – seděli na lavičkách a zídkách a četli si noviny. Jsou zde také k vidění různé kulturní atrakce.“

Změna nastala právě díky nástupu tehdy 38letého Nayiba Bukeleho do prezidentského úřadu. „Bez míru nemůžete udělat nic. A když říkám mír, mám na mysli nepřítomnost nejen války a občanské války nebo invaze, ale i kriminality. Potřebujete se svobodně pohybovat, mít zaručená základní práva – právo na život, svobodu pohybu, právo vlastnit majetek. U nás jsme museli začít mírem – byli jsme doslova vražednou metropolí světa,“ uvedl v interview prezident Bukele s tím, že dnes mnoho vrcholných představitelů z okolních států do Salvadoru přijíždí, aby se poučili, jak se dá takové změny dosáhnout.

Nayib Bukele vnímá dvě roviny, díky nimž se Salvador vymanil z područí gangů. Receptem bylo vypracování několikafázového plánu. Dvojnásobně posílené bezpečnostní složky státu – ať už policie, či armáda – se pak intenzivně zaměřily na boj a zatýkání ozbrojenců. „Jenže gangy začaly útočit opět – a my museli rozjet vše naráz, velmi rychle. A ono to fungovalo. Gangy ještě nebyly zatčené, ale už prchaly. V šesté fázi jsme během pár týdnů zemi de facto pacifikovali,“ vzpomíná prezident Salvadoru s tím, že záhy bylo potřeba vybudovat věznici





CECOT pro 40 tisíc vězňů, která je považována za největší a nejdrsnější na americkém kontinentu a určité prvky tohoto přístupu bývají některými mezinárodními organizacemi kritizovány jako příliš drastické.

Když salvadorská vláda začala zatýkat členy gangů, začala být podle prezidentových slov ostře kritizována. „Odsoudila nás každá možná mezinárodní organizace – často hájící lidská práva. A já se ptám: Co lidské právo ženy nebýt znásilněna? Právo dětí hrát si v parku? Právo chodit po ulici? Právo žít? Místo toho je trápila práva vrahů. A ano – i vrazi mají lidská práva, jsou to lidé. Ale pokud musíte prioritizovat, koho postavíte výše? Poctivé, pracující občany, ne vrahy a násilníky,“ reaguje prezident Salvadoru. Mezinárodní organizace ovšem upozorňují, že členové gangů mohli pouze přejít na určitou dobu do klidové fáze, aby v příhodnější čas svůj teror obnovili.

Modlitba, Bukeleho druhá fronta

Nayib Bukele však v rozhovorech uvádí i druhý rozměr boje proti ozbrojeným skupinám a nazývá jej zázrakem. „Když gangy přešly do protiútoků, zabily během tří dnů 87 lidí. V zemi s šesti miliony obyvatel je to šílené. Seděli jsme tehdy ve čtyři ráno v kanceláři, sledovali situaci a přemýšleli, co dělat. Problém je, že gangy neútočí jen na

cíle – chtějí vyvolat teror, takže mohou zabít kohokoli. Zatímco stát jde jen po členech gangů – tedy po zhruba 70 tisících lidech, gangy měly šest milionů potenciálních cílů,“ uvádí v rozhovoru prezident této středoamerické země a pokračuje: „Modlili jsme se za moudrost, abychom tu válku zvládli. Mysleli jsme si, že budeme mít civilní oběti, tak jsme se modlili, aby jich bylo co nejméně, a nakonec nebyly žádné. Celý můj bezpečnostní kabinet věří v Boha. Jsme sekulární země, ale všichni věříme v Boha.“

Naopak salvadorské gangy bývají spojovány s opačnou stranou duchovního světa. Podle slov Bukeleho šlo u MS 13 nejprve o náctileté výrostky, kteří původně „jen“ napadali lidi a prodávali drogy: „Špatné, ale nejspíš ne zásadní. Jenže gang se rozrostl, získal území a stal se mezinárodní organizací. A jak rostli, stávali se víc a víc násilní. Vraždili kvůli území, dluhům, penězům... Pak přišlo něco děsivého – začali praktikovat satanistické rituály. Našli jsme rituální místa, oltáře a podobné věci a stala se z nich doslova satanistická organizace.“

Prezident v rozhovoru dále vzpomněl na vyprávění jednoho z vězňů kriminálníků, jenž z organizace odešel. „Zabíjel pro území, kvůli penězům, kvůli výpalnému... ale pak přišel do jednoho domu a oni tam chtěli zabít dítě. Zeptal se jich: „Proč chcete zabít miminko?“ A oni odpověděli: „Protože si to bestie žádá. Musíme jí ho obětovat.“ A v tu chvíli už to ten muž nedokázal snést a odešel. Lidské oběti byly součástí jejich rituálů.“ Salvadorská hlava státu věří, že šlo o nadpřirozený rozměr sporu: „Je to duchovní, ale zároveň i fyzická válka. A když vyhrajete tu duchovní, projeví se to i ve fyzickém světě. Myslím, že právě proto byl náš úspěch tak rychlý – vyhráli jsme duchovní bitvu.“

Hledání Boží moudrosti ovšem nemá Bukele spojené pouze s boji proti ozbrojeným skupinám. Americký novinář se v interview udivuje, že prvním ze tří bodů, jimiž plánuje prezident pozvednout ekonomiku této středoamerické země, je právě hledání Boží moudrosti: „Nikdy jsem neslyšel, že by tohle řekl nějaký jiný světový lídr,“ poznamenává, na což mu Nayib Bukele reaguje: „Proč by to neměl být první bod?“ a dále vysvětluje, že je to předpoklad moudrého rozhodování.

Podle salvadorského prezidenta však nic není bez přičinění věčné a musí docházet



k udržování. „Všechno na světě časem degraduje a rozpadá se – to je přirozený zákon. I člověk. Stárneme a nakonec zemřeme. Můžeme to zpomalit – cvičením, dietou – ale zastavit to nejde. To samé platí pro cokoli jiného – infrastrukturu, stavby, vztahy,“ uvědomuje si Nayib Bukele. „Co vybudovalo velikost Západu? Věda, technický pokrok, umění, inovace, úsilí být nejlepší a nejrychlejší, úsilí přinést něco nového světu. Jenže když se společnost stane bohatou, lidé začnou být rozmazlení. Chtějí stále víc. A politici, protože chtějí být zvoleni, začnou rozdávat. Nabízejí lidem peníze, výhody a dary, a přitom rozkládají nejen státní finance, ale i společenské struktury,“ uzavírá prezident Salvadoru.



Tomáš Harastej

V HUDBĚ PROŽÍVÁM RADOST I POCIT SVOBODY



Roman Hampacher je hudebník, farář a snílek, jehož kořeny jsou rozvětvené široce mimo hranice folku. Na scéně se pohybuje už více než 30 let a prošel mnoha rozdílnými uskupeními až nakonec – alespoň na čas – zakotvil ve vodách indie folku.

Romanova hudba se opírá o akustickou kytaru, ke které hojně používá nejrůznější „hejblata“ včetně looperu, a tak, ač na pódiu většinou sám, dokáže vytvořit působivou atmosféru a své posluchače vtahuje do pestrých barev svých světů. A druhou nedílnou složkou jsou texty třebíčské básnířky Mirky Hedbávné a skvělého textaře Michala Bulíře.

Jeho hudba se pohybuje na hranici folku, alternativy a jazzu, přičemž, jak on sám říká: „Hranice mě zajímají jen do té míry, co

se skrývá za nimi. Tam totiž začíná skutečná hudba.“

Na sociálních sítích se představuješ jako hudebník, farář a snílek. Proč zrovna takto?

To je propojené, mám rád trojnožky, protože to je pak stabilní a neviklá se to. Být farář je pro mě posláním, být hudebník je pro mě ta duše v tom, dává to tomu přesah. A to

snílkovství, to je způsob, jak k tomu přistupovat. Protože musíš být trochu idealista, a zároveň nechceš být za troubu. Ten snílek ve mně evokuje naivitu, ale s docela silnou pozicí.

Ten snílek, to se mi líbí.

Realita, se kterou se setkáváš, je často nepříjemná a všude kolem se odehrávají věci, které jsou vlastně hrozné. Od válek počínaje. Ale chodím třeba také pravidelně za lidmi do hospicu, a to také není nic pozitivního. A to mám skvělou manželku, rodinu, zdraví. Ale také rád utíkám do Bible, hudby, do těch prostorů, kde ty ideály stále platí.

Já tě znám osobně: je s tebou skvělá zábava, jsi výborný muzikant, ale na Instagramu si lidé mohou pustit tvoje docela vážné úvahy – jaký jsi ve skutečnosti?

No, já se snažím být asi opravdový v tom daném okamžiku. Takže třeba ty fóry okolo sebe dávám, protože mám radost, když se lidi smějí. A navíc, humor je vlastně způsob, jak bojovat proti hloupým lidským vlastnostem. Humor dělám hlavně proto. Ale když mluvím do kamery, tak není úplně koho rozesmívat, to by bylo pitvoření. A tam se snažím jenom o tu myšlenku a aby ji nic nerušilo, nějaká animace nebo procházka v lese. Nemám rád role, masky, snažím se být co nejvíc sám sebou.

Jak ses dostal k práci duchovního?

Studoval jsem Evangelickou teologickou fakultu. Pak ale přijeli Pink Floyd, tak jsem utekl k muzice. Pořád jsem však přemýšlel, čemu se vlastně věnovat. Potom jsem se oženil a od myšlenky stát se duchovním jsem tak trochu odešel. Nakonec ale přišla konkrétní nabídka stát se kazatelem, tak jsem do toho šel.



Vím, že máš skvělou manželku, děti, jsi kazatel, děláš box a jsi vynikající hudebník. Jaké hudební uskupení máš?

Nechtěl jsem původně mít kapelu, ale nakonec ji stejně mám. Hrál jsem s Janou Kloubovou, vyhovovalo nám to, ale už spolu nevystupujeme. Pak jsem začal písničkářit – tomu dost pomohl covid. A v rámci toho jsem se propojil s různými lidmi. Michal Bulíř je skvělý textař a spolu s Martinem Kalendou jsme dali dohromady uskupení Lotrek, kde skládám hudbu, a tak to tvoříme společně. A pak jsme ještě s Michalem Kaiserem, který hraje na nyckelharpu, vytvořili něco společně a tvoříme dál.

Komponuješ tedy hudbu. A co texty?

Něco sice také píši, ale protože spolupracuji s tak dobrými textaři, jako je Míša Bulíř, tak nepotřebuji tvořit další texty. Je totiž velmi obtížné napsat něco lepšího než on. Ale jsme tak vzájemně propojeni, že jeho texty zpívám jako něco, co vychází skutečně ze mě.



Jak vlastně tvoje hudba vzniká?

Asi bych to tak neměl říkat, ale je to prostě řemeslo. Když víš, jaké akordy a harmonie k sobě jdou, tak je docela snadné složit píseň. Včera jsem třeba napsal dvě. Mám fakt obrovský tvůrčí přetlak. Mnohem těžší však je do té písně dostat duši. Takže hrát, improvizovat je docela snadné. Ale vtisknout tomu duši, to je mnohem těžší.

A co to je? Jde to nějak popsat?

Jak to vysvětlit? Jako křesťan třeba nějak žiješ. Víš, že je správné číst Bibli, modlit se, občas „spáchat“ dobrý skutek a prostě to děláš, protože víš, že je to správné, vyzkoušené. A najednou se někdy stane, že při tom čtení Bible nebo modlitbě něco prožiješ. A víš, že to přišlo od Boha. A já to mám s tou muzikou podobné, protože teď vím, že to přišlo. To „něco“, že ta skladba má duši. V podstatě věřím tomu, že je to dar, kterého je potřeba si vážít.

Takže myslíš, že mohou existovat dvě podobně zkomponované skladby a jedna duši mít bude, a druhá ne?

Ano. Dokonce ti teď popíšu něco velmi zvláštního. Používám při skládání různé tóniny a u kytary je to snadné. Uděláš skladbu, vymyslíš to a nahraješ to. Ale pak je to pro tebe třeba moc vysoko, tak to dáš malinko níž, a to „ono“ je pryč. Nechci z toho dělat nějakou magii. Ale hudba jsou vibrace nebo kmitočty. A je zajímavé sledovat, co dělájí třeba různé kmitočty se strukturou vody. A my jsme z nějakých 80 procent z vody. A ve spojení s rytmem a textem se začnou dít věci. Otázka je, jestli to jde prozkoumat. Ale pravda je, že to něco dělá.

Když máš třeba koncerty, tak cítíš, že se lidé naladí na podobnou vlnu jako ty? A mohou prožít nejen emoční, ale i duchovní zážitek?

Ano, je to tak. Tvoje zodpovědnost jako muzikanta – ale také jako faráře – spočívá v přemýšlení o tvé motivaci. Jestli ti jde jen o to se předvést, nebo posluchače nějak manipulovat, nebo je to jenom způsob obživy. A v tom spočívá tvoje zodpovědnost, která také vyjadřuje tvou lidskou kvalitu. Máš podíl na tom, co lidé prožívají, a tvůj vliv je nezanedbatelný. U té muziky se hodně projeví to, kým jsi, tam to nejde moc zakrýt. Když budeš hudebník, kterému jde pouze o peníze, tak se to pozná. Směřuji k tomu, že neexistují špatné rytmy a dobré rytmy. Jsou to prostředky, se kterými pracuješ a vybíráš jejich odstíny. Volíš, co bude oním sdělením, a jde ti také o to, abys to sděloval srozumitelně. A aby to souznělo s textem písně.

Zmínil ses o tom, že hudba může být silný prostředek k manipulování lidí.

Určitě, všemožné kongresy pro mladé, například. Jsem hodně opatrný u křesťanských chval. Je to někdy manipulativní technika. Někdy u toho trpím. Když lidi naprosto neuvěřitelně reagují na hudbu, která z mého

pohledu svým textem dává naprosto povrchní sdělení. Mám rád věci radši spíš pod kontrolou. S emocemi se musí zacházet opatrně.

Ale hudbu děláš přece hodně kvůli emocím!

Ano, ale musí to být vyvážené a lidé se musí cítit bezpečně. Emoce tě nemohou úplně vyhodit z konceptu a dostat do krizové situace. Je pravda, že lidé i ty krajní emoce chtějí, chtějí se do emočně krajní polohy dostat. Proto se třeba dívají na horory a podobné věci. Ale já mám rád vyváženost. Kontrolované emoce, které jsou trvalejší, pevnější a můžeš na jejich základě růst. Před koncertem si kolikrát přeji, ať to dobře dopadne, ať můžeme něco prožít. Modlím se za to.

Musí tam být očividně nějaká hudební profesionalita. Asi nestačí srdíčko a tři akordy na kytaru, jako to mám já.

No jasně. Povinnost každého člověka, ať dělá cokoli, je snažit se být co nejlepším profesionálem. Ale nesmí se to nikdy stát tvým prostředkem manipulace. Je to

zneužití daru. Použil jsi to potom jenom pro sebe a svůj prospěch. Dostal jsi od Boha dar. Otázkou je, na co jsi ho použil.

Máš dar od Boha, lidi tě chválí. Víš, že máš vyprodané koncerty. Jak si o sobě nezačít moc myslet?

To je právě kouzlo té věci. Protože ty vlastně jsi dobrý a výjimečný, ale teď v jednom textu od Michala je tam verš: smíchat ego a pokoru. Prostě to nějak namíchej, musíš být trochu „egouš“, ale zároveň přicházet i s trochou pokory.

A máš za to, že jsi opravdu v té hudbě dobrý?

Jo, myslím, že mně to fakt jde. Je za tím hromada práce. Fakt hromada práce. Na druhou stranu jsou věci, které tou prací neovlivníš, jako štěstí na lidi nebo to propojení, to, o čem jsme mluvili. Musíš mít také velmi tolerantní rodinu – a to já mám. Protože celé mé hudební úsilí vyžaduje spoustu času.

Co je pro tebe měřítkem kvality: že ti to řeknou lidé, vyprodané koncerty, nebo že to tak prožíváš?

Mluvil jsem teď s jedním svým kamarádem, hudebníkem, který je tady v Čechách velmi úspěšný. Já mu říkám, že bych byl také rád úspěšný. A on říká: „Ale vždyť jsi, ne? Hraješ koncerty? Chodí lidi? Točíš?“ Ale co je to vlastně úspěch? Já se úspěchem moc nezaobývám. Mám z hudby radost, to mně zůstává, a zároveň prožívám pocit svobody. Úspěch si musíš užívat, ale zároveň ho tak trochu zpochybnit. Jsi totiž zároveň naprosto normální člověk, který občas musí vynést koš a umýt nádoby. Život jde dál.

Co máš teď za sny, snílku?

Nechci ustrnout na místě. Rád bych udělal s kapelou desku. A aby to pořád někam šlo.

Děkuji za rozhovor.





JÁ a MONA LISA?

Jaroslav Hynek



Asi jen málokdo má rád všednost, běžnost, rutinu, obyčejnost, i když zaplňuje většinu našeho života. Je to svým způsobem přirozené, proto nemá smysl řešit, jak se tomu vyhnout. Právě proto ale máme rádi, když se objeví něco, co onu všednost naruší. A těchto výjimečných událostí může být nespočet – stačí se jen dívat kolem sebe.

Co vás napadne jako první, když se řekne slovo výjimečnost? Asi záleží na tom, v jakých oblastech se pohybujete – ať už pracovní, nebo osobně...

Možná je to talent – ať už umělecký, sportovní či jiný. V užším slova smyslu můžeme hovořit o výjimečném díle (každý zná Monu Lisu či Bethovenovu 9. symfonii) nebo o výkonu (většina Čechů ví, co znamená pojem Nagano 98).

Některé věci nemusí mít celosvětový věhlas, přesto výjimečné bezesporu jsou. Pokud se někdo vzdá své kariéry, aby se mohl neustále, ve dne v noci, starat o své nemocné dítě či rodiče, nelze takového člověka nazvat jiným slovem. Nebo se s životem pere-me statečně s kartami, které držíme v ruce, ať už jde o genetickou výbavu, či události, za které nemůžeme, nebo jsme se do aktuálního stavu dostali vlastními chybami.

Úhel pohledu

Starší muž z jižní Moravy se po odchodu do důchodu rozhodne poprvé v životě navštívit Pražský hrad, je to pro něj naprosto výjimečná událost. Téměř stejně starý muž jde také na Pražský hrad, je to pro něj každodenní rutina, pracuje tam jako údržbář už přes 35 let.

Co je pro někoho výjimečné, může být pro druhého všední. Mám rád situaci, kdy jdou turisté městem, ve kterém bydlím. Turisté se dívají jinak na mé město a fotí věci, kterých jsem si předtím nevšiml. Když uvidím skupinku turistů, dívám se na to, na co míří svými fotoaparáty; objevuji tak mnohé krásné věci, které bych při své běžné cestě přehlédl. Tedy – rozhlížejme se.

Nejčastěji se s výjimečností setkáváme u konkrétních událostí. Ne každý den v roce jsou Vánoce, ne každý den máme narozeniny. Pokud přejdeme z osobní roviny do obecné, pak můžeme sledovat výjimečné události v ještě delších milnících – začátek či konec války, převratný objev, nový vynález... Mohou či možná často ovlivní život řady lidí nebo celou civilizaci. Tímto se však dostáváme už o kousek dál.

Jedinečnost

Ještě něco mimořádnějšího, vyšší stupeň výjimečnosti, je jedinečnost. Jedinečné se prakticky neopakuje, nedá se najít nic, s čím by se daná skutečnost dala srovnat, zkrátka existuje jen jeden exemplář.

I kdyby sběratel umění skupoval všechny obrazy Mony Lisy, aby si zajistil, že mu neunikne originál, a měl jich už plnou galerii, tak originál vždy zůstane právě jen jeden.

Najít svou jedinečnost

Je tu však záležitost navýsost mimořádná; nejde ani tak o to, co se stane ve světě, v jaké oblasti či oboru, zda se objeví něco,

co zlomí vývoj dějin světa jako nový letopočet či objev elixíru života. Co je tedy to nejdůležitější?

Mám rád citát R. W. Lardnera, který vyjadřuje zajímavý paradox:

„Mladí lidé prahnou po originalitě a vyjadřují to tím, že se oblékají všichni stejně.“

— Ringgold Wilmer Lardner, americký novinář a reportér

Před rokem 1989 lidé vyrůstali v relativně černobílém prostředí. Buď se snažili nebyť vidět, nebo byli naopak velmi nápadní, jak svým vzezřením, tak myšlením a jednáním.

V současné době, při existenci spousty různých subkultur a módních vln, situace vypadá na první pohled mnohem pestřeji, ale uvedený citát stále platí. Každý se přizpůsobuje bublině, kterou má ve svém dosahu.

Objevit svou jedinečnost je v takovém prostředí těžké, je to vždy proces, ve kterém dochází k prudké bitvě rodinné výchovy, tradic a návyků s přejatými vzorci chování a myšlení v našem bezprostředním okolí. A je vždy jen otázkou, kdy a jaký výsledek – jakou osobnost – tento boj vykreše a obohatí tento svět.

Unést svou jedinečnost

Mnohem složitějším úkolem je pak svou objevenou a přijatou jedinečnost unést. Odolat tlakům, někdy i manipulacím (nejen z vnějšku), a žít pro hodnoty, kterým věříme, a to za každých okolností. Pokud by se náhodou zdál někomu tento úkol přetěžký, tak vezte, že jsme na tom všichni stejně.

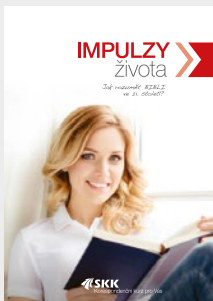
„Vždy mějte na paměti, že jste naprosto jedineční. Stejně jako všichni ostatní.“

— Margaret Mead, americká antropoložka



Korespondenční kurz pro Vás

Připojte se k tisícům absolventů a studentů korespondenčních kurzů. Rychlost studia záleží pouze na Vás. Studovat můžete v klidu domova, aniž byste museli někam přicházet. Lekce všech kurzů posíláme zdarma. Stačí si jen vybrat z naší nabídky.



IMPULZY ŽIVOTA

Kurz, který Vás seznámí s celosvětovým bestsellerem – BIBLÍ

- Odkud se tato kniha vzala?
- Proč ji tolik lidí stále čte?
- Jak rozumět BIBLI ve 21. století?



HARMONICKÁ RODINA

Kurz o tom, jak si vytvořit příjemné rodinné zázemí

- Může být rodina zdrojem radosti?
- Lze porozumět svému partnerovi?
- Je možné vyjit z dospívajícími dětmi?



ZVLÁDEJ SVŮJ ŽIVOT!

Kurz, díky kterému můžete získat nadhled nad životem

- Chcete být pány svého života?
- Umíte vycházet z blízkými lidmi?
- Jak dosahovat stanovených cílů?



GLOBÁLNÍ PROBLÉMY

Kurz, který se dívá na tyto problémy z jiného úhlu pohledu

- Kam spěje lidstvo?
- Přežije modrá planeta?
- Musíme se bát budoucnosti?



VEZMI ZDRAVÍ DO SVÝCH RUKOU

Kurz, který Vám pomůže upevnit své zdraví

- Jste vitální a plní energie?
- Lze snížit riziko civilizačních nemocí?
- Jak zvládnout nad stresem?



ŽIVOT – NÁHODA, NEBO ZÁMĚR?

Kurz, který nabízí podněty, jak přemýšlet i jinak

- Kde se vzal život?
- Co bylo dříve – slepice, nebo vejce?
- O čem vypráví zkameněliny?

Středisko korespondenčních kurzů | Newtonova 725/14, 702 41 Ostrava-Přívoz
www.skk.cz / skk@casd.cz / tel.: 596 635 730

ZA



OBZOREM

čtení
pro
všechny,
kteří
chtějí
vidět
dál



Více informací o celém
projektu najdete na adrese:
www.zaobzoremilive.cz



Jednotlivá čísla si můžete zdarma
stáhnout na adrese:
[www.advent-orion.cz/ke-stazeni/
casopis-za-obzorem](http://www.advent-orion.cz/ke-stazeni/casopis-za-obzorem)